

RIKSADVOKATEMBETET	
J.nr:	201602206.1
06 SEPT. 2017	
Arkiv:	811.4.5
Saksbeh:	HST

Rogaland statsadvokatembeter

Rapport om
Inspeksjon av Sør-Vest politidistrikt
2017

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	4
2	Forberedelse og gjennomføring av inspeksjonen	5
2.1	Forberedelse.....	5
2.2	Gjennomføringen.....	6
3	Organisering av straffesaksbehandlingen m.v.	7
3.1	Organisasjonen i interimfasen	7
3.2	Lokale instruksjer for etterforskning	8
4	Statistikksammenligning og utvikling	8
4.1	Lokal statistikk	8
4.2	Kriminalitetsutviklingen	10
4.2.1	Anmeldte lovbrudd totalt og pr kriminalitetstype	10
4.3	Oppklaringsprosent.....	11
4.3.1	Oppklaringsprosent for lovbrudd totalt og pr kriminalitetstype.....	11
4.3.2	Oppklaringsprosent for saker med påtalefrist	11
4.3.3	Frifinnelsesprosent for lovbrudd totalt og pr kriminalitetstype	12
4.4	Saksbehandlingstid	12
4.4.1	Saksbehandlingstid for oppklarte lovbrudd totalt og pr kriminalitetstype	12
4.4.2	Saksbehandlingstid for saker med påtalefrist.....	13
4.5	Inndragning.....	13
4.5.1	Antall rettskraftige inndragningskrav siste år	13
4.6	Saker under behandling	14
4.6.1	Aldersprofil for ikke påtaleavgjorte saker.....	14
4.6.2	Aldersprofil for påtaleavgjorte ikke rettskraftige saker (D-listen).....	15
4.6.3	Antall saker under behandling.....	16
4.7	Produksjon	18
4.7.1	Produksjon av 040 koder.....	18
4.7.2	Sum.....	18
5	Tema og saksgjennomgang.....	19
5.1	Tilrettelagte avhør.....	19
5.1.1	Gjennomgang av saker	20
5.1.2	Vurdering	22

5.2	Politiarbeid på stedet	23
5.2.1	Gjennomgang av saker og vurdering	24
5.3	Voldtektssaker	27
5.3.1	Gjennomgang av saker	27
5.3.2	Vurdering	28
5.4	Brannsaker	32
5.4.1	Gjennomgang av saker	32
5.4.2	Vurdering	33
5.5	Påtaleavgjorte saker, men ikke rettskraftige (D-listen)	33
5.5.1	Gjennomgang av saker	33
5.5.2	Vurdering	35
5.6	Kapasitetshenleggelser	36
5.6.1	Gjennomgang av saker	36
5.6.2	Vurdering	37
6	Oppsummering og samlet vurdering.....	38

1 Innledning

Rogaland statsadvokatembeter sin inspeksjon av Sør-Vest politidistrikt for 2017 ble gjennomført i perioden fra 21. august til 1. september. Inspeksjonen er et ledd i statsadvokatenes oppfølging av straffesaksbehandlingen i politiet og ble i år utført av statsadvokat Oddbjørn Søreide, statsadvokat Henriette Kvinnsland og statsadvokat Folke Åmlid. Det har vært svært krevende å få gjennomført inspeksjonen på kun 2 uker, men en stram gjennomføringstid har vært tvingende nødvendig av hensyn til andre presserende gjøremål ved embetet. Gjennomføringen har, etter vår oppfatning, ikke gått på bekostning av kvalitet eller kvantitet på de undersøkelser som er gjort.

Med bakgrunn i inspeksjonsrapporter for 2016 og riksadvokatens rundskriv nr. 1/2017, var temaet for inspeksjonen dels å gjennomgå og kontrollere politidistriktets resultater i straffesaksbehandlingen, bidra til at straffesaksbehandlingen er tilfredsstillende organisert, samt foreta en kontroll av enkeltsaker innenfor utvalgte områder.

Embetet er ved riksadvokatens brev av 7. april d.å. bedt om å gjennomføre et tilsyn med saker som gjelder tilrettelagt avhør. Denne årlige inspeksjonen av Sør-vest politidistrikt er gjennomført for å kunne belyse de tema som riksadvokaten har bedt om. Det vises her til punkt 5.1 i rapporten. Vi gjør oppmerksom på at vi har innhentet saker fra våren 2017 og ikke høsten 2016 som anbefalt av riksadvokaten. Dette er gjort fordi vi ønsket å hente inn saker, på alle områder, fra samme tidsperiode. En del av de sakene fra høsten 2016 allerede var gjennomgått ved kvalitetsundersøkelsen 2016.

Inspeksjonsrapporten må sees i lys av Nærpolitireformen, som for Sør-Vest politidistrikt har medført at to politidistrikt, Haugaland og Sunnhordaland politidistrikt og Rogaland politidistrikt, fra januar 2016 er ett politidistrikt. Tallgrunnlaget for 2016 er således "fellestall" for gamle Rogaland politidistrikt og Haugaland og Sunnhordland politidistrikt. Sør-Vest politidistrikt er p.t. i det de selv beskriver som en interimsfase. Denne er ventet å vare også ut i 2017. Dette må man også være bevisst ved gjennomgang av statistikkopplysninger for 2016. Samtidig må det hensyntas at det fra ikrafttredelse av ny straffelov med virkning fra 1. oktober 2015 ikke lenger skilles mellom forseelser og forbrytelser, hvilket vil påvirke statistikkopplysninger i forhold til tidligere år.

Som fjoråret har vi også i år valgt å innlemme etterforskere ved inspeksjonen. Ved tidligere inspeksjoner har vi utelukkende møtt påtalejuristene og påtaleledelsen. Som ledd i vår fagledelse av politiet er det viktig også å ha møte med etterforskere. Vi møtte både taktiske etterforskere som hadde hovedansvaret for sakene, men også spesialetterforskere med ansvar for tilrettelagte avhør.

Inspeksjonen ble gjennomført med stor velvillighet og bistand fra politidistriktet. All nødvendig informasjon og bistand ble gitt, og ønskelig personell ble stilt til vår disposisjon.

Ledelsen har vist stor interesse for det arbeidet vi har utført, og bidratt positivt til at vi har fått gjennomført de undersøkelser som har vært ønskelig.

Sammenliknet med tidligere år har vi i år endret strukturen og oppsettet i rapporten. Del 3 og 4 er relativt lik fra tidligere år, foruten at det nå er tatt inn tall også fra foregående inspeksjonsrapporter. Punkt 5 i rapporten er gjennomgang av de aktuelle tema, foruten restanser, som er angitt som hovedtema i innkallingen. Dette er uavhengig av hvilken enhet som har ansvaret for de aktuelle sakene eller i hvilken sammenheng de aktuelle opplysningene er fremkommet. Vi mener rapporten vil gi en mer helhetlig tilnærming til de aktuelle tema og tydeliggjøre at det er politidistriktet under ett som inspiseres og ikke den enkelte enhet.

2 Forberedelse og gjennomføring av inspeksjonen

2.1 Forberedelse

Dato og tema for inspeksjonen ble fastsatt ved statsadvokatembetets brev av 6. juni 2017 til politidistriktet. Det ble i brevet bedt om en redegjørelse vedrørende rutiner for oppfølging, implementering og gjenfinning av direktiver fra Den høyere påtalemyndighet, håndtering av saker med tilrettelagte avhør og distriktets overholdelse av frister for begjæring og gjennomføring av tilrettelagte avhør. Videre ble det bedt om en redegjørelse for hvordan etterforskningen for disse sakene er organisert per nå og eventuelt, om mulig, hvordan den er tenkt organisert ved ny organisasjon.

Det ble også bedt om en orientering om hvordan distriktet håndterer voldtektssaker, herunder føringer/retningslinjer som er gitt lokalt. Det ble ytterligere bedt om en redegjørelse for distriktets gjennomføring av etterforskningsplaner, slik de fremgår av sentrale føringer fra riksadvokaten, samt distriktets håndtering av brannsaker, politiarbeid på stedet (PPS), henleggelsespraksis på kapasitet, håndtering og oppfølging av D-listen og menneskehandelsaker.

Videre ble det bedt om møte med jurister og etterforskere på respektive etterforskningsavsnitt som arbeider med voldtektssaker både ved Stavanger politistasjon, Sandnes politistasjon, Haugesund politistasjon og personseksjonen. Tema ble skissert til å være bemanning, kapasitet, tiltak som er satt i verk for å overholde frister, integrert påtale og behandling av saker der det fremkommer opplysninger om seksuelle overgrep i anmeldelse eller etterforskning for øvrig.

Avslutningsvis ble det bedt om fremleggelse av saker av følgende kategori for gjennomgang:

- de første 35 saker med gjennomført tilrettelagt avhør anmeldt etter 1. april 2017
- de 20 første voldtektssakene (overtredelse av straffeloven § 291 og 299) anmeldt etter 1. april 2017

- de 60 første sakene med kjent gjerningsmann hvor arbeidsmetoden "Politiarbeid på stedet" (PPS) er benyttet, anmeldt etter 1. april 2017.
- alle saker med siktelse (også bruk av tvangsmidler) som gjelder overtredelse av straffeloven § 352 annet ledd eller straffeloven § 355 anmeldt etter 1. januar 2017.

2.2 Gjennomføringen

Sakene ble i år bedt om å bli oversendt digitalt, slik at vi kunne gjennomgå sakene på eget tjenestested. På grunn av omleggingen i BL, og at statsadvokatene nå har tilgang på alle saker ved distriktet via denne applikasjonen, ble det også bedt om liste i excel-format over alle brann saker og voldtektssaker anmeldt etter 1. januar 2017 for å eventuelt foreta supplerende undersøkelser i tillegg til de som ble oversendt digitalt. Det ble også bedt om en liste over alle saker henlagt på kapasitet frem til 30. juni 2017, og fullstendig oversikt over alle saker på D-listen (påtaleavgjorte, men ikke rettskraftige saker).

I samme brev ble det også bedt om tallmateriale og visse andre opplysninger fra politidistriktets virksomhet vedrørende saksbehandlingstid mv. Det vises her til punkt 4 i rapporten.

Vår erfaring med en "digital" inspeksjon har i det store og hele vært positiv. Vi har i større grad hatt mulighet til å gjennomføre inspeksjonen mer effektivt og formålsstyrt og hatt fokus på distriktet under ett, istedenfor de enkelte driftsenheter. Tidligere har man måttet gjennomgå fysisk fremlagte saker som var fysisk fremlagt på de enkelte driftsenhetene. De digitale sakene, sammenholdt med etterspurte digitale lister, gav en større forståelse for den totale saksmengden som var i distriktet på tidspunktet for etterforskning. En digital tilnærming til sakene var helt nødvendig for å kunne gjennomføre en inspeksjon av D-listen samt brannsakene. Digitaliseringen gjorde det også mulig i større grad å få klarhet i fremdriften i sakene, samt kunne foreta søk i sakene, der hvor det var ønskelig og nødvendig.

Å gjennomgå sakene digitalt har også medført at man ikke har hentet saker ut av produksjonsleddet og således forstyrret etterforskningen. Man har også kunnet benytte seg av egne lokaler i inspeksjonssammenheng som har gjort at man har kunnet effektivisere inspeksjonen, sammenliknet med tidligere år. Politidistriktet har også gitt uttrykk for at det har lettet arbeidet deres i forbindelse med inspeksjonen.

Når det gjelder saker henlagt på kapasitet har man forholdt seg til listen og gått igjennom sakene i nasjonalt BL. Dette har fungert bra.

Når det gjelder gjennomgang av D-listen har vi fått oversendt en fullstendig liste i excel-format over sakene. Vi har deretter foretatt stikkprøvekontroller i 102 saker. Det skal bemerkes at omfanget av saker har gjort at kontroll har fremstått som krevende. Det vises her til punkt 7.4.3 under, som angir at Sør-vest politidistrikt hadde 7505 saker på D-listen per 01.07.17. I listen var det ikke mulig å sortere på saker, foruten mellom de forskjellige 040-kodene. Dette gjorde arbeidet svært krevende idet de fleste saker med 040-kode naturlig må være på listen i påvente av at forelegget vedtas eller hovedforhandling gjennomføres. En kunne her ønske seg et verktøy for å nærmere kunne avklare saker hvor f.eks. det er utferdiget tiltale, men saken

ikke er oversendt retten. Vi har fått opplyst at PSV muligens har en slik mulighet, men dette systemet har vi ikke hatt tilgang til i forbindelse med inspeksjonen.

Når det gjelder tilrettelagte avhør ble disse sendt over som digitale saker, som allerede nevnt, og disse ble gjennomgått. Politidistriktet sendte også samtidig over kopi av opptak av tilrettelagt avhør.

Grunnlaget for inspeksjonen baserer seg på gjennomgang av digitale saker og lister, en redegjørelse fra distriktets ledelse på konkrete spørsmål, samt at det ble gjennomført strukturerte samtaler med dedikerte jurister og etterforskere for voldtektssaker og tilrettelagte avhør. Samtalene ble gjennomført ved at man avtalte møter for jurister og etterforskere på henholdsvis politihuset i Stavanger hvor personell fra Stavanger politistasjon og personseksjonen møtte, på Sandnes politistasjon hvor personell fra Sandes politistasjon og de geografiske driftsenhetene møtte og på Haugesund politistasjon hvor personell fra Haugesund politistasjon og Karmøy lensmannskontor møtte.

Samtalene gav et svært nyttig supplement til sakene og redegjørelsen fra ledelsen, foruten punkt 5.7 – menneskehandel, som ved denne inspeksjonen kun baserer seg på en redegjørelse fra ledelsen. Dette av kapasitetshensyn.

3 Organisering av straffesaksbehandlingen m.v.

3.1 Organisasjonen i interimfasen

Sør-Vest politidistrikt ble formelt etablert med virkning fra 1. januar 2016. Som omtalt i tidligere inspeksjonsrapport har det tatt tid å få på plass en ny organisasjon. Det er planlagt oppstart med ny organisasjon for etterforskning og felles straffesaksinntak (FSI) fra hhv mars 2018 og 8. november 2017. Det ble opplyst at oppstart av FSI trolig måtte utsettes, idet arbeidet var kommet for sent i gang. I denne interimperioden fortsetter de aller fleste med samme arbeidsoppgaver og samme ledelse som før, også de respektive påtaleenhetene i RPD (Rogaland politidistrikt) og HSPD (Haugaland og Sunnhordland politidistrikt), foruten at det nå er ansatt en leder for seksjon for felles påtale.

RPD er som tidligere organisert slik at påtalejuristene som er knyttet til geografiske enheter fordeler aktuelle lensmannskontor mellom seg og får saker med opprinnelse der. Påtalejuristene tilknyttet de geografiske driftsenhetene Sandnes og Stavanger har egne "saksukejour" hvor de sammen med etterforsker prioriterer innkomne saker fortløpende innenfor "sin saksuke". Det er også innenfor hver påtaleseksjon dedikerte jurister som håndterer voldtekts- og familievoldssakene. I tillegg fordeles saker med gjerningsperson under 18 år på egne jurister innenfor de geografiske påtaleseksjonene.

Påtalejurister knyttet til felles etterforskningsenhet fordeler saker innenfor sine respektive spesialområder de har ansvar for, herunder alvorlige seksuelle overgrep mot barn, og drap og

forsøk på drap, organisert kriminalitet, nordsjø- og miljø saker (herunder sjøfart og distriktets ansvar for kontinentalsokkelen), samt alvorlig økonomisk kriminalitet.

I HSPD er det også en ordning med "saksjour" hvor juristen "fanger" alle sakene på den enkelte sin jour. Alle juristene har "saksjour" med unntak av en jurist som har spesialansvar for øko-saker. I tillegg er det en fordeling av de mer alvorlige sakene på de mer erfarne juristene. Det er tre dedikerte jurister for voldtektssaker.

For øvrig danner de lokale straffesaksinstruksene og RA sitt disponeringsskriv grunnlag for prioriteringene både i nord og sør. Det er også utarbeidet lokal påtaleinstruks som er felles for hele Sør-Vest politidistrikt.

3.2 Lokale instruksjoner for etterforskning

I interimperioden gjelder de gamle instruksene for henholdsvis RPD og HSPD. Saksfordelingsinstruksen for RPD gjelder for hele distriktet inntil ny instruks er på plass. Det er opplyst at det skal komme en ny saksfordelingsinstruks fra Politidirektoratet (POD) og distriktet avventer den nærmere utformingen av instruksverket inntil slik er på plass. Av den grunn fant vi ikke grunn til å gå nærmere inn på de gjeldende instruksene, idet en slik gjennomgang stort sett vil ha historisk interesse. Det ble opplyst at riksadvokatens retningslinjer gjenfinnes på KO:DE. Dette er hensiktsmessig, men en vil allikevel anbefale distriktet å innarbeide disse føringene i en straffesaksinstruks, slik at disse blir lett tilgjengelig for etterforskere og jurister. F.eks. kan nevnes det lokale direktivet om at alle saker med dødsfall skal sendes statsadvokaten for vurdering uavhengig av den primære påtalekompetansen.

4 Statistikkssammenligning og utvikling

Med unntak av pkt. 4.1 – lokal statistikk – utgjør tallgrunnlagene for 2016 for RPD og HSPD slått sammen. Dette har gitt utfordringer for oss i vår analyse/kommentarer til tallgrunnlaget, i og med at vi ikke i samme grad som tidligere kan lese "tendenser" rett ut fra tallgrunnlagene.

For noen av statistikkene har vi, for å få nærmere klarhet i utviklingen, hentet inn tall fra tidligere års inspeksjonsrapporter. Da er tallene slått sammen for HSPD og RPD slik at man kan se utviklingen for distriktet under ett. Disse tallene er kun angitt i grafer og ikke i egne tabeller.

4.1 Lokal statistikk

Tallene for 2015 og 2016 er delt i to. Svart for RPD (Rogaland politidistrikt) og rødt for HSPD (Haugaland og Sunnhordland politidistrikt).

Som all statistikk må lokal statistikk leses med varsomhet i det det foreligger mulighet for feilrapportering. For lokal statistikk gjelder dette spesielt da tallene baserer seg hovedsakelig fra manuelle føringer fra påtalejurister, konsulenter og tall fra domstolene. Det er opplyst fra distriktet at det jobbes med å få på plass et system som gi et mer presist grunnlag for fremtiden.

	2015 RPD HSPD	2016 RPD HSPD	per 01.07.2017 SVPD
Behandlingen av "egne" saker:			
Antall hovedforhandlinger	645	514	654
	366	350	
Rettsdager i "egne" saker:			
- Hovedforhandlinger	678	1122	842
	254	262	
- Fengslingsmøter	535	526	569
- Dommeravhør/tilrettelagte avhør	144	498	352
- Andre rettsmøter ¹	993	² 727/ ³ 345	² 712/ ³ 35
- Totalt antall rettsdager ²	2530	2626	1296
Fengslinger (inkl. kontorforretninger)³			
- Førstegangsfengslinger	150	127	136
	94	101	
- Forlengelser	364	399	396
	180	203	
Tilståelsesdommer:			
Antall	475	379	² 412/ ³ 14
Oppnevningssaker:			
- Antall oppnevningssaker	49	56	¹ 101/ 54
	34	15	
- Antall rettsdager	38	69	80

¹ Antall mottatte/gjennomførte oppnevninger i perioden

¹ Andre rettsmøter inkluderer tilståelsessaker, bevisopptak, rettslige avhør, domsavsigelser og andre rettsmøter hvor påtalemyndigheten møter

² Oppgis i hele dager, uavhengig av varigheten på rettsmøtet

³ Hvor flere fengsles i samme sak, telles én sak for hver siktet

²⁵ Totalt antall avholdt av domstolen

³¹ Antall oppmøter registrert rettsoppmøtekalender

Tallene hva gjelder lokal statistikk holder seg på tilnærmet samme nivå, også sammenliknet med tidligere års inspeksjonsrapporter. En kan ikke se noen signifikant endring hva gjelder antall hovedforhandling og antall rettsdager. Det samme gjelder fengslinger, med unntak av at antall forlengelser av fengslinger synes å øke. Om dette skyldes at fengslingsperiodene settes kortere av retten eller om det er en økning i behovet for å forlenge fengslinger kan en ikke si noe om.

Det bemerkes at antall oppnevninger fra statsadvokaten har økt signifikant i 2017. Det fremgår at det er mottatt 101 oppnevninger til nå i år mot 71 for 2016 og 83 for 2015, distriktene sett under ett. Det er også meldt om at antallet oppnevninger utgjør en betydelig merbelastning for distriktet, og påvirker annen produksjon og kvaliteten i etterforskningen. Det er opplyst at flere av politiadvokatene som har ansvar for å følge opp de mer alvorlige sakene er også de som naturlig får oppnevninger i saker som statsadvokaten ikke selv har kapasitet til å aktorere. Det er ønskelig med noen oppnevninger for å øke kompetansen til politiadvokater, men med den belastningen som nå foreligger mener politiet at antall oppnevnelser kan gå ut over kvaliteten og fremdriften i de alvorlige narkotika og sedelighetssakene.

Vi er klar over denne konsekvensen av oppnevninger og det skyldes hovedsakelig en svært krevende ressursituasjon ved dette embetet i år, som vi håper er forbigående. Det skal også bemerkes at berammelser i stor grad styres av domstolene uten at vi har særlig mulighet for innvirkning på dette.

4.2 Kriminalitetsutviklingen

4.2.1 Anmeldte lovbrudd totalt og pr kriminalitetstype

Kriminalitetstype	2015	2016	per 01.07.2017
Økonomi	908	2202	1206
Vinning	12340	10533	5191
Vold	2433	2808	1632
Seksuallovbrudd	460	586	395
Narkotika	4651	4203	2464
Annet	12013	11282	6332
LOVBRUDD TOTALT	32805	31614	17220

(Fra tiden før 1. oktober 2015 legges tall for forbrytelser og forseelser sammen)

4.3 Oppklaringsprosent

4.3.1 Oppklaringsprosent for lovbrudd totalt og pr kriminalitetstype

Kriminalitetstype	2015	2016	Antall saker 2016 *	per 01.07.2017	Antall saker per 01.07.2017
Økonomi	60%	24,0%	468	27,5%	272
Vinning	24,1%	22,7%	2487	26,1%	1452
Vold	58,6%	58,8%	1510	58,6%	951
Seksuallovbrudd	51,4%	62,4%	299	57,3%	220
Narkotika	83,0%	81,1%	3610	81,1%	2201
Lovbrudd totalt	55,0%	51,2%	15630	54,5%	9238

(Fra tiden før 1. oktober 2015 legges tall for forbrytelser og forseelser sammen)

*antall oppklarte saker

Tallene gir ikke grunnlag for å trekke noen bestemt slutning. Statsadvokaten bemerker seg dog at oppklaringsprosenten for økonomisaker har lagt seg på et lavere nivå enn tidligere år. Dette er ved tidligere inspeksjoner opplyst å skyldes nedarbeidelse av restanser og som følge av total ressursituasjon. Det er også de siste årene gjennomført flere og langvarige aktorater av jurister tilknyttet økonomiseksjonen. Den totale merbelastningen av aktorater vil kunne medføre at færre saker blir avgjort og at flere saker henlegges slik at disse sakene ikke regnes som oppklart.

4.3.2 Oppklaringsprosent for saker med påtalefrist

Statistikkgruppe	2015	2016	Antall saker 2016	per 01.07.2017	*Antall saker per 01.07.2017
Voldssaker med frist	50,9	54,6	107	51,4%	75
Fristsaker unge lovbytere	85,1	81,1%	1189	86,7%	930

*Viser antall saker oppklart

4.3.3 Frifinnelsesprosent for lovbrudd totalt og pr kriminalitetstype

Kriminalitetstype	2015 RPD	2016 SVPD	Antall saker 2016	per 01.07.2017	Antall saker ⁴ per 01.07.2017
Økonomi	4,9%	3,2%	212	15,8 %	224
Vinning	7,8%	9,3%	989	7,1 %	613
Vold	9,4%	12,9%	653	12,4 %	366
Seksuallovbrudd	15,6%	20,8%	95	6,0 %	63
Narkotika	2,8%	2,1%	1668	4,6 %	858
Lovbrudd totalt	5,4%	6,2%	6266	6,9 %	3440

(Fra tiden før 1. oktober 2015 er tall for forbrytelser og forseelser slått sammen)

4.4 Saksbehandlingstid

4.4.1 Saksbehandlingstid for oppklarte lovbrudd totalt og pr kriminalitetstype

Kriminalitetstype	2015	2016	Antall saker ⁵ 2016	per 01.07.2017	Antall saker per 01.07.2017
Økonomi	241	245	468	121	272
Vinning	119	126	2487	54	1452
Vold	141	130	1510	144	951
Seksuallovbrudd	139	158	299	170	220
Narkotika	124	114	3610	108	2201
Lovbrudd totalt	114	111	15630	89	9238

(Fra tiden før 1. oktober 2015 er tall for forbrytelser og forseelser slått sammen)

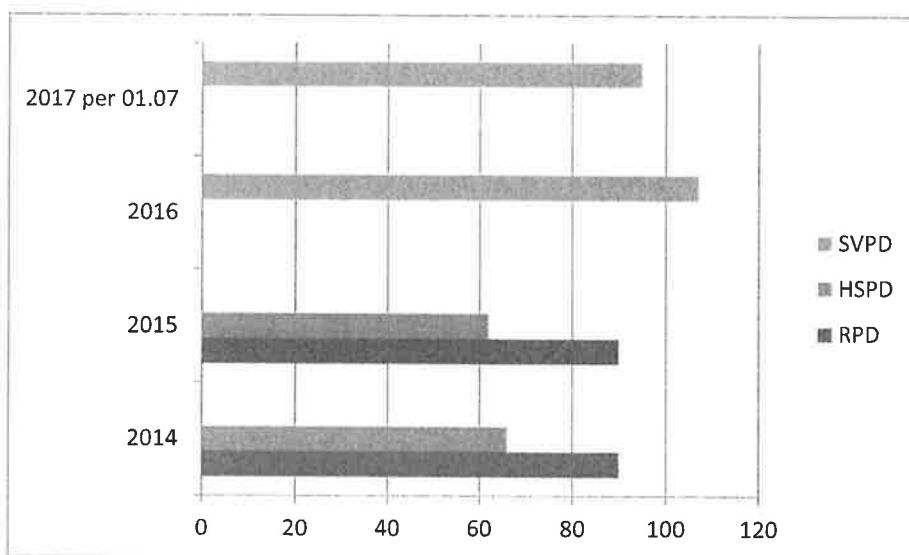
⁴ Antall saker er summen av antall domfellelser og antall frifinnelser

⁵ Her angis hvor bredt statistikkgrunnlaget er. I denne og senere tabeller som gjelder saksbehandlingstid, er dette de oppklarte lovbruddene.

4.4.2 Saksbehandlingstid for saker med påtalefrist

	2015	2016	Antall saker 2016	per 01.07.2017	Antall saker per 01.07.2017
Voldssaker med frist	90	107	148	95	150
Saker med unge lovovertridere	32	38	1189	43	856

Vi har gått inn i tidligere års rapporter og ser at HSPD har nådd måltallene sine tidligere hva gjelder voldssaker med god margin. RPD har tidligere klart det akkurat på merket som er 90 dager. Dette gjelder hhv 2014 og 2015. Vi har ikke utarbeidet en graf da det ikke er mulig å foreta en sammenstilling av tallene. En kan allikevel bemerke at tallene er stigende og en ser at saksbehandlingstiden er på 107 dager for 2016. Vi registrerer også at saksbehandlingstiden er nede på 95 per 01.07.17 og at saksantallet totalt til nå i år er det samme for totalen sist år. En registrer også at utviklingen på saksbehandlingstid hva gjelder U-18 saker er stigende. Man er nå for første gang, på lang tid, over det nasjonale måltallet på 42 dager. Vi er bekymret for utviklingen og ber politidistriktet ha et særlig fokus på de frister som gjeler i månedene fremover. Dersom ikke trenden snur innen kort tid må distriktet ta grep for å overholde de fastsatte fristene

4.5 Inndragning

4.5.1 Antall rettskraftige inndragningskrav siste år

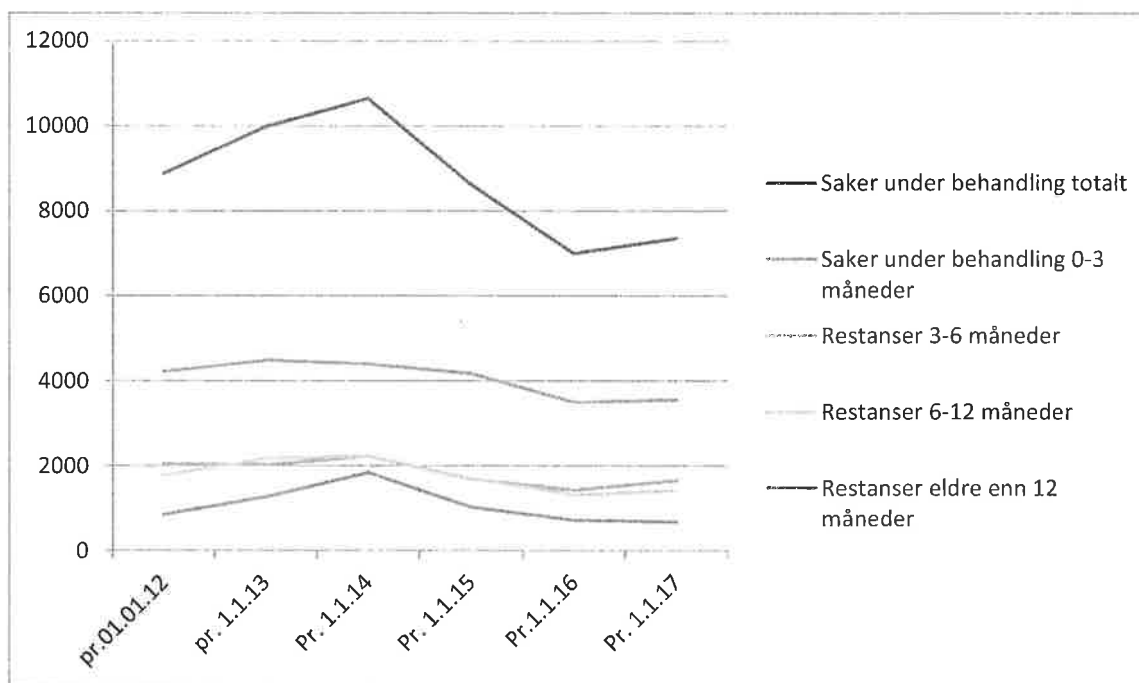
	2015	2016	per 01.07.2017
Strl (2005) § 67* – utbytte	115	68	29
Strl (2005) § 69* – gjenstand	554	269	251
Strl § (2005) § 68* – utvidet	69	5	41
Totalt	738	342	321
Beløp	13783381	37458969	21160277

*Fra tiden før 1. oktober 2015 straffeloven (1902) hhv §§ 34, 35 og 34 a

4.6 Saker under behandling

4.6.1 Aldersprofil for ikke påtaleavgjorte saker

Ikke påtaleavgjorte saker	Pr 1.1.15	Pr 1.1.16	Pr 1.1.17 SVPD	Pr 01.07. 2017
Saker under behandling totalt	6374/2252	5026/1974	7355	6954
Saker under behandling 0-3 måneder	2922/1260	2395/1106	3568	3665
Restanser 3-6 måneder	1222/476	1009/437	1671	1678
Restanser 6-12 måneder	1360/351	1071/257	1436	1161
Restanser eldre enn 12 måneder	870/165	551/174	680	452

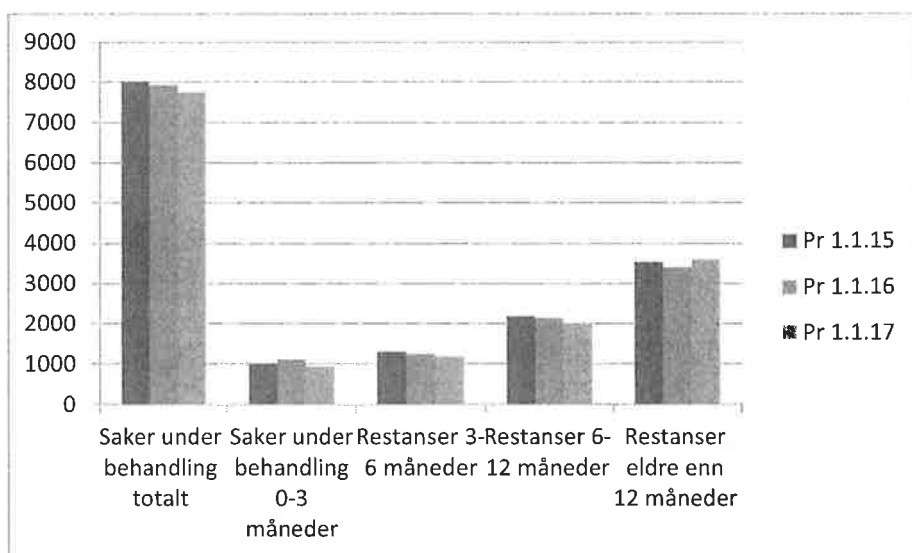
I grafen er tallene for HSPD og RPD slått sammen for de tidligere år.

Ikke påtaleavgjorte saker over tre måneder utgjorde per 01.01.17 3787 saker som er over måltallet for VP 2016, som var totalt 3613 saker. Det er ingen signifikant økning innenfor de enkelte alderskategoriene. Det registreres allikevel at man har 401 færre saker per 01.07.2017, sammenliknet med 01.01.17. Dette kan ha en sammenheng med et restanseprosjekt som ble avviklet 1. mai d.å. Det er da bekymringsfullt at distriktet nå rapporterer en økning i antall ikke påtaleavgjorte saker etter sommeren.

4.6.2 Aldersprofil for påtaleavgjorte ikke rettskraftige saker (D-listen)

Påtaleavgjorte, men ikke rettskraftige saker	Pr 1.1.15	Pr 1.1.16	Pr 1.1.17 SVPD	Pr 01.07. 2017
Saker under behandling totalt	5745/2278	5267/2676	7758	7505
Saker under behandling 0-3 måneder	693/300	675/453	945	834
Restanser 3-6 måneder	839/463	672/586	1194	1093
Restanser 6-12 måneder	1527/664	1370/777	2014	2127
Restanser eldre enn 12 måneder	2686/851	2550/860	3605	3451

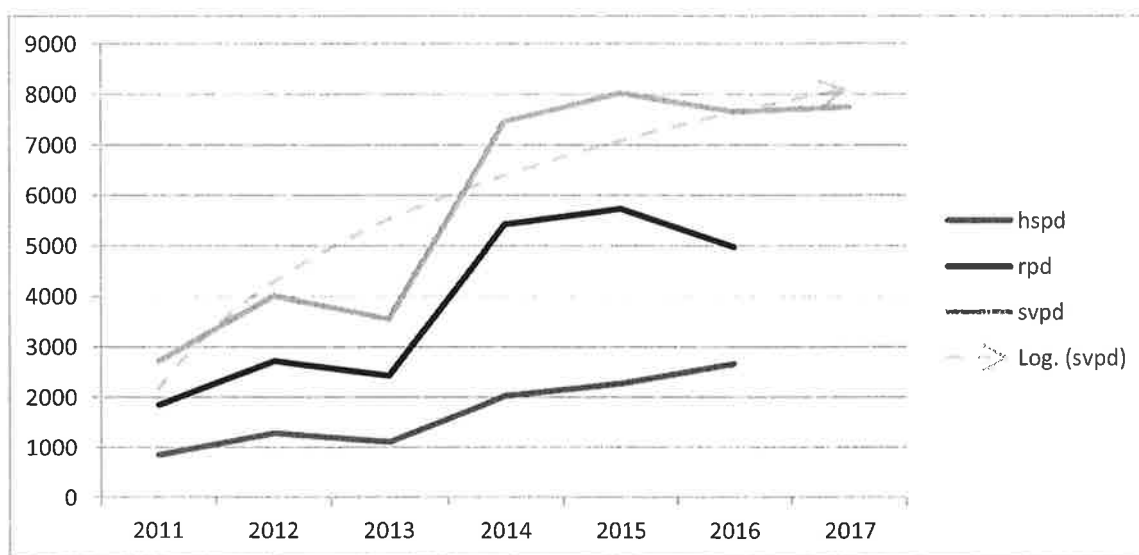
I grafen er tallene for HSPD og RPD slått sammen for de tidligere år.

4.6.3 Antall saker under behandling

Beholdningen av saker	Pr 1.1.15	Pr 1.1.16	Pr 1.1.17	Pr 01.07.17
Antall saker påtaleavgjorte, men ikke rettskraftig (D-listen)	5745	5267	7758	7505
	2278	2676		
Antall saker ikke påtaleavgjort	6374	5026	7355	6954
	2252	1974		

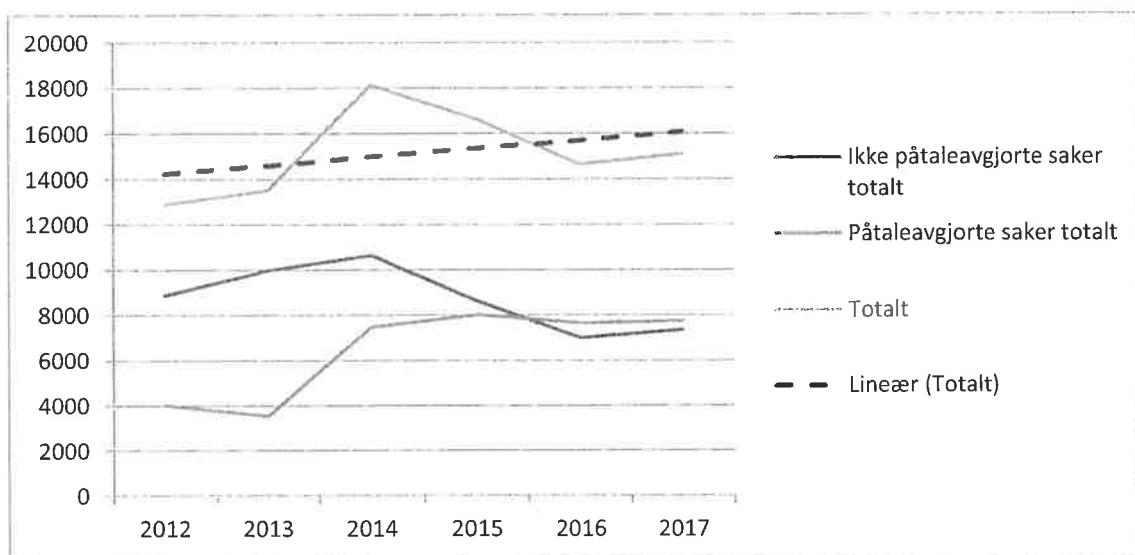
*HSPD med rødt

I grafen er tallene for HSPD og RPD slått sammen for de tidligere år

Som det fremgår har det vært en markant økning i antall saker som er påtaleavgjort, men ikke avgjort (D-listen). Dette har vært bemerket på tidligere inspeksjoner, og har derfor under dette års inspeksjon blitt gjenstand for et eget punkt. En viser her til punkt 5.5 nedenfor. HSPD har jobbet ned restansene, men samtidig hatt en økning i antall D-saker. RPD har hatt en nedgang i antall D-saker frem mot sammenslåingen med HSPD. Etter dette er trenden for politidistriktet under ett snudd i en mer negativ retning.

I grafen er tallene for HSPD og RPD slått sammen for de tidligere år.

Grafen over viser en stadig nedgang på antall ikke påtaleavgjorte saker siden 2014, mot en økning i årene før. Men grafen viser også en svak økning i antall ikke påtaleavgjorte saker fra 2016 til 2017. Samtidig har antall saker som er påtaleavgjort (D-listen) økt markant siden 2013 og lagt seg på et stabilt høyt nivå i årene etter. Ut fra tallmaterialet synes det ikke som tendensen i årene fremover vil gå i en mer positiv retning, noe som gir grunn til bekymring. Det skal tillegges at alle tingretter har en relativt lang berammelsestid og noe av økningen av antall saker på D-listen kan skyldes dette.

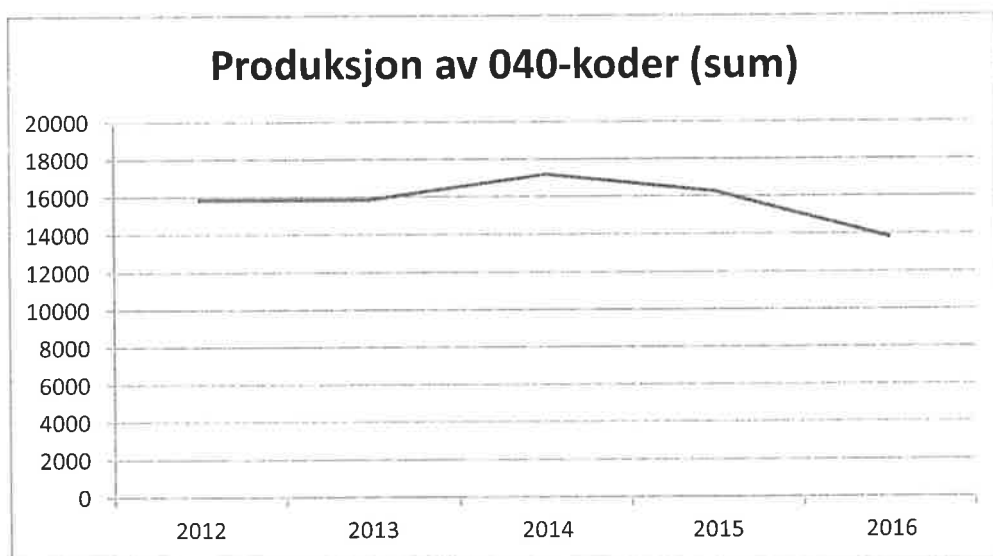
Distriktet skal berømmes for å ha arbeidet ned den totale saksbeholdningen fra toppåret 2014, men trendlinjen viser at dersom ikke distriktet tar grep om saksbeholdningen vil man forvente en økning på totalbeholdningen på antall saker på omtrent 2000 saker hvert femte år i årene som kommer, noe som er bekymringsfullt. Det skal tillegges at den totale saksbehandlingstiden er synkende per 01.07.17 som kan indikere at trendene er i ferd med å snu. Den lavere saksbehandlingstiden relaterer seg i hovedsak til sakstypen vinning. Om dette er en trend er for tidlig å si. Vi har merket oss at oppklaringsprosenten for denne sakstypen samtidig har gått ned uten at det utgjør en signifikant endring fra tidligere år.

4.7 Produksjon

4.7.1 Produksjon av 040 koder

Antall saker	2015	2016	pr. 01.07.2017
Forelegg (040)	6775	5585	2793
Tilståelsessaker (041)	2325	2104	1044
Tiltaler (042)	5894	4809	2495
Påtaleunntelser (043)	795	899	589
Konfliktråd (044)	473	443	334
4.7.2 Sum	16262	13840	7255

Tallene viser nedgang i produksjonen av påtaleavgjørelser i 2016 sammenlignet med tidligere år. Den mest markante nedgangen er antall utferdigede forelegg. Dersom trenden ift produksjon blir lik høsten som frem til 01.07.17 vil man gå noe opp på antall avgjørelser, men ikke nå opp mot toppåret 2014. Grafen viser i sum en total nedgang i produksjon av positive påtaleavgjørelser over flere år. Hva denne nedgangen skyldes har vi ikke fått noen forklaring på, men kan skyldes til en viss grad tilrettelagt avhør, samt den omorganiseringen politidistriktet står midt opp i. Sammenholdt med at totalbeholdningen av saker er økende gir det imidlertid grunnlag for bekymring i forhold til utviklingen av den totale saksbeholdningen i distriktet.

Distriktet har opplyst at det har gjennomført en restanseaksjon frem mot 1. mai d.å. og nådde da målet med å senke restansene med 3200 saker. Dette prosjektet er omtalt i fjorårets inspeksjonsrapport herfra hvor det hitsettes:

"Restanseproblematikken i tidligere RPD – og nå i Sør-Vest – er vel kjent og har vedvart over år. Politidistriktet har tidligere forsøkt ulike tiltak for å bedre restansesituasjonen, og er omtalt i tidligere inspeksjonsrapporter. Nytt for 2016 er at politidistriktet er pålagt av POD å utarbeide en plan for nedhygging av straffesaksrestansene. Planen strekker seg over perioden fra oktober 2016 til april 2017. Planen knytter seg til restanser over 3 mnd (IPA 3 mnd) og restanser over 12 måneder (IPA 12 mnd). Planen er knyttet opp til konkrete delmål, hvor det er fastsatt måltall for restansene i utgangen av hver måned frem til 30.04.17, hvor måltallet totalt er satt til 3580 saker. I samtale med politidistriktet har vi fått opplyst at restansene (IPA over 3 mnd) pr. 06.01.17 utgjorde 3897 saker."

Det knyttes derfor stor bekymring til at det nå rapporteres om en svak økning av restanser over ferien og at det prosjektet som er gjennomført høsten 2016 og vinteren 2017 ikke har en effekt på den totale utvikling av saksbeholdningen. Som tallene viser under punkt 4.6.1 er det en økning i antallet av de eldste sakene (9 – 12 måneder og over 12 måneder) og dette gir grunnlag for bekymring. Det skal dog bemerkes at tallene relaterer seg til 01.01.17.

I fortsettelsen har politidistriktet planer om å gjennomføre jevnlige oversikter og oppfølgingsmøter med de enkelte juristene. Juristene må også rapportere månedlig på de til enhver tid 10 eldste sakene i sin portefølje. Tiltakene fremstår som hensiktsmessige, men vi vil presisere at vårt inntrykk er at det kreves større endringer i hele organisasjonen for å snu den trenden som distriktet er inne i. Vårt inntrykk er at etterforskere og etterforskningsledelsen ikke har samme fokus og forståelse for restanser som påtalemyndigheten i politiet. Saksbehandlingstid er et samlet sluttprodukt av alle ledd i straffesakskjeden og kan ikke alene knyttes opp mot det påtalemessige arbeidet.

5 Tema og saksgjennomgang

5.1 Tilrettelagte avhør

Som nevnt innledningsvis så har Riksadvokaten i sitt mål- og prioriteringsskriv for straffesaksbehandlingen bedt om at statsadvokatene retter særskilt oppmerksomhet mot blant annet saker med tilrettelagte avhør.

I brev av 7. april 2017 har riksadvokaten bedt om at hvert statsadvokatembete gjennomgår et visst antall saker hvor det er gjennomført tilrettelagt avhør med sikte på kartlegging og vurdering av den videre oppfølging, og hvordan fristene for tilrettelagte avhør påvirker samlet

saksbehandlingstid. Det er også bedt om at embetene som ledd i kartleggingen innhenter opplysninger fra politiet om ressurssetting og rutiner eller retningslinjer for prioriteringer i den videre oppfølging. Tema vil være om oppfølgingen er adekvat og tilstrekkelig, herunder om de "riktige" sakene gis prioritet i oppfølgingen. Det er ikke forventet noen fullstendig gjennomgang av den enkelte sak, men at det tas noen stikkprøver av enkeltsaker for en komplementerende kvalitetskontroll av etterforskning og påtalearbeid.

Politidistriktet har opplyst om en formidabel økning i antall gjennomførte avhør i distriktet. Fra 2013 hvor det ble gjennomført ca 200 førstegangsavhør ved barnehuset i Stavanger, har det økt kraftig år for år frem til i 2016 hvor det ble gjennomført 650 førstegangsavhør. Pr 9. august var det gjennomført 372 førstegangsavhør og 42 avhør stod på vent.

Den store økningen i antall avhør har utfordret kapasiteten på barnehuset, både i forhold til avhørsrom og andre fasiliteter, samt bemanningssituasjonen. Politidistriktet skriver at de finner det svært gledelig at ombyggingen på barnehuset nå er ferdigstilt slik at det er fire avhørsrom som er tatt i bruk, noe som er en dobling av antall rom.

Den største utfordringen nå, ifølge politidistriktets ledelse, er å få tilstrekkelig med barnefaglig kompetanse på barnehuset.

Politidistriktet har for øvrig tidligere gitt tilbakemelding til politidirektoratets brev av 30. mars 2017. Det er da påpekt at fristen for supplerende avhør er svært kort og bør forlenges, slik at den ikke blir illusorisk for forsvarer. Det er også etterspurt mulighet for i helt spesielle tilfeller å benytte en forenklet metode med lyd- eller bildeavhør utenfor barnehuset.

5.1.1 Gjennomgang av saker

32 saker med til sammen 48 tilrettelagte avhør er gjennomgått. Sakene gjaldt i all hovedsak vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep mot barn. Alle sakene ble vurdert opp mot flere angitte temaer på en sjekklister. Sakene er fra forskjellige geografiske og funksjonelle driftsenheter. En har ikke hatt kapasitet til å se gjennom avhørene i sin helhet, men det er tatt noen stikkprøver i forhold til rettigheter. Vi har ellers forholdt oss til resyme og/eller dialogutskrift som lå i saken.

Sakene er ikke gjennomgått i sin helhet med tanke på påtalespørsmålet, men vi har sett på enkeltelementer som kan si noe om effektiviteten og kvaliteten i den etterforskningen som gjøres. Vurderingen vil nødvendigvis bli skjønnsmessig.

I sakene vi gikk igjennom var det fristbrudd i 29 av 48 avhør, altså 60 % av avhørene ble avholdt etter at fristen var utløpt. Avhørslederne beregnet fristene korrekt i alle saker. Det blir sjelden benyttet tilleggsfrist og det er ikke foretatt ett eneste supplerende avhør i noen av de gjennomgåtte sakene. Der fristen var brutt er avhøret i det store og hele tatt innen 1 til 2 uker etter fristen. Antallet saker der fristen er overskredet sammenfaller med politiets egne tall.

I akutte og svært alvorlige saker er avhøret gjerne tatt samme dag eller dagen etter at politiet fikk kjennskap til forholdet.

Som angitt i Riksadvokatens brev av 7. april 2017 så er det en bekymring hvorvidt "den sterke oppmerksomheten rundt overholdelse av fristen for tilrettelagte avhør har hatt negative følger for disse sakenes oppfølging etter gjennomført avhør, både i tempo og kvalitet." For å kunne måle en slik negativ effekt ville det vært ønskelig å kunne sammenligne saksbehandlingstiden i saker med dommeravhør kontra saker med tilrettelagte avhør. Slik statistikk fra perioden med dommeravhør er imidlertid ikke tilgjengelig etter det vi er kjent med. Hvis en ser på saksbehandlingstiden fra oppstarten av ordningen med tilrettelagte avhørene og til i dag så viser den en oppgang. I perioden januar til juli 2017 var saksbehandlingstiden i snitt 253 dager for Sør-Vest politidistrikt, mens den i samme periode i 2016 var 203 dager. Kilde: JUS802.

Jurister, etterforskere og avhørere i Sør-Vest politidistrikt har i samtale med oss hatt samme bekymring som Riksadvokaten beskriver. Det er en sammenfallende erfaring at ferdigstillingen av sakene drar ut i tid fordi det stadig kommer nye saker med tilhørende frister som må prioriteres. Nå kommer en riktig og godt i gang med etterforskningen, og så stanser det hele opp. Fristfokusset går ut over kvalitet og tempo på saksbehandlingstiden.

En slik negativ effekt har imidlertid ikke manifestert seg i de sakene vi har gjennomgått. Det må imidlertid tas det forbeholdet at de undersøkte sakene var relativt ferske. En eventuell økt samlet saksbehandlingstid vil naturligvis komme lettere til syne ettersom sakene blir eldre.

For å undersøke eventuelle konsekvenser mellom fristene og saksbehandlingstiden så man særskilt på de 12 eldste av de gjennomgåtte sakene, altså saker som er anmeldt i perioden 1. til 24. april 2017. Av disse 12 sakene er 5 påtalemessig avgjort pr i dag, to i juni, en i juli og de to siste i august. Av de resterende 7 sakene så er 5 av disse ansett ferdig etterforsket i juni og juli. I de 2 resterende sakene så er det gjort etterforskingsskritt også i august.

I nesten alle de gjennomgåtte sakene er det tatt vitneavhør eller gjort undersøkelser som har vært nødvendige i forkant av det tilrettelagte avhøret (utover en mer praktisk forberedelse til avhøret). Det er ikke registrert noe kvalitetsavvik i forkant av det tilrettelagte avhøret i de sakene en har undersøkt.

Det er et eget koordineringskontor som tar seg av beramning av de tilrettelagte avhørene. To konsulenter har ansvaret for all beramning og koordinering av de tilrettelagte avhørene for hele distriktet, noe som er rapportert å være en suksessfaktor for å sikre best mulig overholdelse av fristene.

Dette er rapportert å fungere svært godt, og det er ingen funn i de gjennomgåtte sakene som tilsier noe annet. At fristene ikke overholdes skyldes for så vidt ikke manglende prioriteringer eller rutiner rundt den enkelte sak, men mangel på avhørere, avhørsledere, etterforskere, barnefaglig kompetanse og rom på barnehuset. Det er således mer overordnede og strukturelle hindre for at fristene nås, særlig innen kompetanseoppbygging og ressurstilgang.

Rutinen for oppfølging av sakene etter at tilrettelagt avhør er gjennomført, er lik som nedenfor beskrevet under punkt 5.3. Det rapporteres på de eldste sakene.

Gjennomgående er det ikke tilgjengelige etterforskningsplaner i de undersøkte sakene. Det vises for øvrig til redegjørelsen nedenfor under punkt 5.3. De etterforskningsplanene som foreligger er i stor grad en gjøremålsliste, som for så vidt kan være nyttig i planleggingen av ressursbruk osv, men som ikke tilfredsstillende de kvalitetskrav Riksadvokaten har satt opp.

Det ble ikke funnet noen saker der det var avvik hva gjaldt avhørtes rettigheter. Som følge av Høyesteretts avgjørelse av 19. oktober 2016 ble det konkret undersøkt om avhørte er gitt tilstrekkelig informasjon til at fritaksretten er reell. Det var få saker, om noen, der fritaksrett var aktuelt.

Det er stor variasjon i hvordan avhørsprotokollen skrives, særlig i utforming, men også delvis i innhold. Distriktet kan med fordel sørge for en felles utforming av protokollene. Flere av juristene opplyste at de skulle på avhørslederkurs, der dette antas å være tema.

5.1.2 Vurdering

Gjennomgangen av saker med tilrettelagte avhør viser at disse sakene prioriteres i stor grad. Det er fokus på å gjøre de nødvendige etterforskingsskrittene forut for avhørene, slik at disse ikke tas for tidlig. Dette lykkes i stor grad i de gjennomgåtte sakene. Ressursene en har tilgjengelig strekkes tilsynelatende til det ytterste for å få dette til. Det er likevel slik at de lovpålagte fristene bare overholdes i om lag 40 % av sakene, noe som selvsagt er alvorlig i seg selv.

På bakgrunn av de gjennomgåtte sakene kan det ikke slås fast at fokuset på fristene for tilrettelagt avhør har negative konsekvenser for fremdriften av den enkelte sak. Dette må en imidlertid ha fokus på fremover, særlig tatt i betraktning at saksbehandlingstiden i denne type saker stiger ifølge statistikken.

Hvorvidt de strenge fristene for tilrettelagte avhør påvirker etterforskningen og påtalebehandlingen av *andre* alvorlige straffesaker (med eller uten frister), ligger utenfor denne undersøkelsen å svare på. Da måtte en gjort en helt annen type undersøkelse, og av et helt annet omfang. Men det er klart signalisert fra politidistriktets side at det brukes svært mye etterforsknings- og påtalefaglig kapasitet på gjennomføring av de tilrettelagte avhørene, slik at det er nærliggende å tro at ved den ressursknapphet som foreligger vil etterforskning og påtaleavgjørelser i øvrige saker lide. Det registreres at saksbehandlingstiden på U18-sakene og voldssaker med frist nå er økende, i motsetning til tidligere. Det vises også til funnene under pkt 5.3, der fremdriften i voldtektssaker ikke er tilfredsstillende. Det er nærliggende å tenke at dette er en direkte konsekvens av den store ressursbruken som må til for å forsøke å innfri fristene for tilrettelagte avhør.

Vårt generelle inntrykk er at kvaliteten på de tilrettelagte avhørene er bedre enn da ordningen var dommeravhør. Gjennomgående har samtalen vi har hatt med jurister, etterforskere og avhørere på tilrettelagte avhør gitt uttrykk for det samme. Den største endringen er imidlertid

at politiet kommer mye raskere i gang med etterforskningen og at hoveddelen av etterforskningen gjøres kort tid etter anmeldelsen. Formentlig vil dette bety bedre kvalitet og bevissikring enn tidligere. Den avhørte blir også bedre ivaretatt på alle måter.

Det økte sakstilfanget antas å skyldes lavere terskel for å anmelde forhold, f.eks. fra barnevernets side, noe som jo også var intensjonen fra lovgiver. Det er vanskeligere enn tidligere å sile saker i forkant av avhøret for å finne ut om dette er noe en bør gå videre med. I mange saker er det brukt mye ressurser uten at det er noe som tilsier at det har skjedd noe straffbart. Det kan jo ha en egenverdi for de involverte, men kan være problematisk dersom det går utover andre alvorlige straffesaker.

Generelt er også etterforskerne på familievold og seksuelle overgrep mot barn mer uerfarne enn tidligere, idet de fleste som jobber med dette gikk ut fra politihøgskolen så sent som i 2015 eller 2016. Det er også beskrevet en stor turn-over, noe som gjør at den opparbeidede kompetansen etterforskerne besitter etter hvert, forsvinner "ut" etter relativt kort tid. Denne utfordringen har nå også rammet personseksjonen, som tidligere har hatt et svært stabilt etterforskningsmiljø. Det fremkommer en sterk bekymring for kvaliteten i etterforskningen av de aller alvorligste sakene. Etterforskningsløftet har ikke hatt noen effekt på dette foreløpig. Statsadvokaten er bekymret for manglende etterforskningserfaring og -kompetanse. Det er reell fare for at dette kan gi seg utslag i alvorlig kvalitetssvikt på prioriterte, alvorlige straffesaks-områder dersom satsingen på etterforskning ikke blir tilstrekkelig prioritert.

Avhørerne er, særlig sør i politidistriktet, med noen få unntak, personer som har relativt kort tid igjen til pensjonsalder. Det var en sterk bekymring blant avhørerne om distriktet får på plass tilstrekkelig med personell med denne type avhørskompetanse, en bekymring statsadvokaten deler.

De strukturelle og organisatoriske utfordringene på dette saksfeltet er for øvrig de samme som for voldtektssakene. Det henvises således til det som fremgår av pkt 5.3.

5.2 Politiarbeid på stedet

Politiarbeid på stedet (PPS) ble besluttet innført i alle landets politidistrikter fra 1.1.2016. Tidligere Rogaland politidistrikt var ett av tre politidistrikter som var pilotprosjekt for PPS i fra 2014. Piloteringen startet med Stavanger politistasjon, og ble fra 2015 utvidet til å gjelde alle driftsenhetene. PPS har ikke tidligere vært tema ved statsadvokatens inspeksjoner. På grunnlag av at arbeidsmetoden nå har blitt benyttet gjennom en periode på to til to og et halvt år er det naturlig å foreta en foreløpig oppsummering av erfaringene så langt.

Formålet med politiarbeid på stedet var å innføre nye arbeids- og samarbeidsformer i politiet, med et mål om at flere av politiets gjøremål, deriblant etterforskning, iverksettes og fullføres på stedet. Politipatruljene skal løse oppgavene med god kvalitet og på kortest mulig tid, bl.a. ved å bruke tilgjengelig teknologi som for eksempel nettbrett og smarttelefoner. Sentrale

komponenter er avhør der politiet møter personen på stedet og innen kort tid etter at saken oppstod, samt sikring av bevis og søk i datasystemer.

Basert på gjennomgang av 47 saker med lydopptak registrert fra 1.4.2017, og samtaler med politidistriktets prosjektansvarlig for PPS, utvalgte tjenestemenn fra ordensseksjonen ved Stavanger politistasjon, samt utvalgte etterforskere og jurister i Stavanger, Sandnes og Haugesund har inspeksjonen gitt oss et forsvarlig grunnlag for ovenfor nevnte oppsummering.

De gjennomgåtte sakene omhandlet ordinære lovbrudd i kategorien hverdagskriminalitet. Grovt sett omhandlet halvparten av sakene narkotika-, volds- og vinningskriminalitet, mens den andre halvparten gjaldt vegtrafikklovbrudd som kjøring i påvirket tilstand, farts- overtreddelser og kjøring uten gyldig førerett. I tillegg var det noen saker som gjaldt ulike typer mindre alvorlige lovbrudd.

5.2.1 Gjennomgang av saker og vurdering

Av riksadvokatens rundskriv nr. 2/ 2016 fremgår at det så vidt mulig skal benyttes lydopptak ved alle avhør, med mindre det av tekniske grunner er umulig, eller vil være svært vanskelig å gjøre opptak, eller hvor den som ønskes avhørt nekter å gi forklaring med opptak.

Gjennomgangen viste at det var tatt i alt 64 avhør med lydopptak på stedet og innen kort tid etter at saken oppstod. Avhørene var fordelt på 44 saker. I 3 tilfeller var lydopptak påbegynt, men avsluttet fordi avhørte ikke var villig, eller i stand til å gi forklaring. I ytterligere 3 tilfeller gikk lydopptaket tapt fordi tjenestemannen enten hadde glemt å lagre opptaket, eller på grunn av teknisk svikt. Begrunnelsen for manglende lydopptak fremgikk da av rapporten slik retningslinjene foreskriver. Antall avhør viser etter vår oppfatning at politipatruljene tar avhør på stedet i samsvar med intensjonen med arbeidsmetoden.

Hovedregelen er at lydopptak skal tas ved diktat til lydopptak hvis ikke saksforholdet blir for omfattende, eller av andre grunner vanskelig å gjennomføre. Diktat ved lydopptak er særlig praktisk ved korte avhør, særlig på et åsted, under transport eller lignende.

Det ble tatt 42 avhør ved diktat til lydopptak, og 22 avhør ble tatt ved resymè med lydopptak. I 3 av avhørene fremgikk det ikke av rapporten om opptaket var avspilt til vedtakelse, eller om avhørte var gitt muligheten til dette. Det innebærer at avhøret ikke er gyldig som diktat, som kan by på prosessuelle utfordringer ved iretteføringen av saken. I 6 tilfeller ble avhøret ved resymè ikke opplest eller gjennomlest til vedtagelse, som også medfører at avhøret ikke er gyldig som avhør. Vi ber politidistriktet om å ha et større fokus med sikte på å få redusert antallet ugyldige avhør.

Lydopptak er å anse som straffesaksdokumenter, og skal følge saken når denne sendes påtalemyndigheten. Samtlige avhør er lagret ved bruk av en såkalt multimedia-link som det er henvist til i avhørprotokollen med ett unntak. Det var ikke mulig å aktivere linken i 6 avhør, noe som gjør avhøret vanskeligere tilgjengelig. Dette tallet vurderes som noe for høyt. Videre legger retningslinjene opp til at det er ønskelig at det tas inn tidshenvisninger til lydopptaket i avhørsrapporten for lettere å finne fram. I 5 av avhørene var det ikke angitt

tidspunkt for når diktatet startet, noe som gjør det vanskeligere å finne fram i forklaringen. Gjennomgangen har vist at de avhørte gjøres kjent med korrekt rettslig status med tilhørende rettigheter og plikter før avhøret starter. Det er påvist svikt i noen få tilfeller, og det gjelder ikke brudd på sentrale rettssikkerhetsgarantier som vil hindre bruk av avhøret i retten. Det samme er gjennomgående tilfelle for erklæringer som for eksempel erkjennelser av straffeskyld, samtykke til forelegg, tilståelsesdom eller erstatningsbetaling. Dette vurderes som meget tilfredsstillende.

Avhørsrapporten skal inneholde det som er relevant for å belyse saken, og være så kort og konsist som mulig. Ved gjennomgangen har en følgelig hatt fokus på om referatet gir et adekvat bilde av det sentrale innholdet i lydopptaket. Stikkprøvekontroll viste et par eksempler på at relevante detaljer var utelatt fra referatet. Det er i tillegg rapportert om tilfeller hvor det er avdekket uriktig protokollering av sentrale opplysninger, som for eksempel erkjennelse av straffeskyld, og hvem som startet voldsutøvelsen i voldssak. Videre er det opplyst at noen referat er for omfattende, og inneholder for mange irrelevante detaljer. Det ble likevel ikke gjort slike funn ved stikkprøvekontrollen.

Vi har også hatt fokus på om avhøret belyser saken på en tilfredsstillende måte. Stikkprøvekontroll avdekket eksempler på at avhørene i voldssakene skilte seg noe ut ved at det manglet en del sentrale opplysninger. For eksempel manglet det opplysninger om forhold som er av betydning for om det foreligger provokasjon eller nødverge det vil si om hva som ble sagt og gjort like forut for volds-utøvelsen. Videre manglet opplysninger av betydning for forsettsvurderingen, eksempelvis voldens styrkegrad og partenes plassering.

Oppsummeringsvis kan en altså slå fast at erfaringen viser at det er feilkilder ved avhørene. Det er flere årsaker til dette. En forklaring er at avhører baserer seg på hukommelsen, og ikke selve lydopptaket, ved protokolleringen. En annen er at avhørene gjerne tas i krevende omgivelser, for eksempel ute på byen nattestid med berusede personer involvert som avhørte og tilskuere. Diktat ved lydopptak er i tillegg særlig krevende ved avhør som gjelder mer komplekse saksforhold med mange detaljer som skal dekkes. Det er også rapportert om at det er for få polititjenestemenn og patruljer tilgjengelig og manglende forståelse fra enkelte operasjonsledere, noe som medfører at man må haste fra oppdrag til oppdrag, uten tilstrekkelig tid til å ta avhøret. Endelig må det ikke underslås at gode avhør krever gode forberedelser, gode juridiske kunnskaper og erfaring. Lett tilgjengelige sjekklister ved avhør er et nyttig verktøy, men vil ikke nødvendigvis være tilstrekkelig i denne sammenheng.

Riksadvokatens retningslinjer anbefaler påtalejuristene å bruke tid på å høre gjennom lydopptakene, helt eller delvis, før påtalevedtak treffes i vanskelige saker. Etter det som er fremkommer er det nok god grunn til å gjøre dette i alle saker hvor det aktuelle vitnet kan betegnes som sentralt. Etter det opplyste gjennomføres det ikke systematiske kontroller for å avdekke feil eller mangler ved avhørene.

Gjennomgangen av saker viste at det var sikret foto fra åsted, fornærmede og mistenkte, samt innhentet videoovervåkning i 14 saker. Det ble ikke funnet eksempel på at det ikke var tatt

foto hvor det burde ha vært gjort i noen av sakene. Det klare inntrykket er at det også er fokus på sikring av spor i form av DNA, fingeravtrykk, ransaking, beslag og innhenting av samtykke-/ fritakserklæringer. Det stemmer godt overens med opplysningene som ble gitt av etterforskere og jurister om at det sikres flere spor enn tidligere.

Ett av hovedformålene med PPS er at arbeidsprosessene skulle bli mer effektive, og unngå at arbeidet som utføres på stedet må gjennom nye arbeidsprosesser når patruljen kommer tilbake til tjenestestedet, for eksempel føring av saker, søke etter informasjon og deling av informasjon. Nettbrett gir politipatruljene lettere tilgang til politisystemene på stedet, og de har mye bedre muligheter til å foreta søk i sentrale registre, og til å forberede seg på oppdragene de rykker ut på. Det er rapportert om at antall søk i registrene har økt, noe som tilsier at operasjonssentralene utsettes for mindre pågang. Videre er det opplyst at det er tilfredshet med nettbrett og mobiltelefon og de muligheter disse plattformene gir, for eksempel tilgang til sjekkliste/ tiltakskort etter sakstype på KO:DE. Det ble likevel uttrykt misnøye med at bare en tjenestemann om gangen kan få tilgang til sentrale systemer på nettbrettet, for eksempel PO.

Det ble opplyst at man har hatt fokus på bemanne politipatruljene med tjenestemenn med ulik erfaring for best mulig læring. Videre har man også hatt fokus på at de rette kandidatene skal fraktes inn til driftsenhetene for avhør. Det er også meldt om god dialog med jourhavende påtalejurist.

Etterforskningspatruljene skal være en støtte for politipatruljene, og gå inn å lede større og alvorlige saker. Det ble opplyst at disse opplevdes å være lite tilgjengelige, særlig ved geografiske enheter, og at de i realiteten ble en del av kriminalvakten.

Tilbakemeldingsmøter gjennomføres jevnlig med mannskapene på orden, etterforskere og jurister samt en representant fra operasjonssentralen. Hovedinntrykket er at det har vist seg som nyttig og lærerikt å evaluere og gjennomgå rapportene og høre på lydbåndopptakene i ettertid. Det har gitt kunnskap og forståelse om hva som kan gjøres bedre med dertil hørende økning av kvaliteten på det som leveres. Det ble likevel uttrykt at enkelte hadde opplevd møtene som å ha hatt et negativt fokus på begåtte feil, fremfor å framheve det som er bra. Det er selvsagt uheldig hvis disse møtene blir en negativ opplevelse. Fra ledelseshold ble det opplyst at man var klar over dette, og hadde man hadde gjort grep for å endre fokus.

Det er uansett viktig med tett oppfølging også i det daglige arbeidet, hvor avhører har noen å henvende seg til med spørsmål, og gjennom mer systematiske tilbakemeldinger, for eksempel fra etterforskningsleder og jurist.

Avslutningsvis vil vi understreke at det gjøres mye godt politiarbeid på stedet og at hovedinntrykket vårt er at sakene er jevnt over godt etterforsket. Det rapporters også fra etterforskere og jurister at PPS har hatt en positiv effekt på sakene. Avhørene har kortere og mer presise oppsummeringer, og det er mer fokus på formalia. Avhører har fått et mer bevisst forhold til både metodikk og innholdet i avhøret. Etterforskingen på stedet medfører spart tid, og man får et bedre grunnlag for videre etterforskning. Gjennomgangen av sakene viste for

øvrige at 15 av sakene var påtale- eller sakavgjorte uten videre taktisk etterforskning, dvs ca 1/3. Det vil utvilsomt fortsatt være en viktig oppgave å fokusere på kvaliteten på arbeidet som utføres på stedet.

5.3 Voldtektssaker

Gjennomgang av voldtektssaker har vært et tilbakevendende tema i våre inspeksjoner nå over flere år, sist ved inspeksjon av RPD og HSPD i 2015. Statsadvokatens bekymring knyttet da seg særlig til organiseringen av etterforskningen, faste jurister, integrert påtale og utskifting av etterforskere. Personseksjonen sine saker har ikke tidligere vært en del av inspeksjonen. En supplerende liste fra excel viste at distriktet, ved oversendelse til statsadvokaten, hadde 115 voldtektssaker under etterforskning på inspeksjonstidspunktet. Sakene omfattet både overtredelser av ny og gammel straffelov. I tillegg kommer andre saker med overgrep mot barn under 16 år og andre overtredelser av sedelighetskapittelet. En har ikke hatt kapasitet til å gå nærmere inn på alle disse enkeltsakene.

5.3.1 Gjennomgang av saker

Det ble gjennomgått 17 saker anmeldt etter 1. april 2017 som gjaldt voldtekt, herunder voldtekt av barn under 14 år. Sakene var innhentet fra hele distriktet, fra Sauda i nord til Egersund i sør. Sakene illustrer godt at voldtektssaker ikke nødvendigvis er en ensartet gruppe. Noen av sakene var anmeldt umiddelbart etter det straffbare forhold, men andre var anmeldt uker eller år etter at forholdet skal ha funnet sted. Dette i seg selv gjør at prioritering av sakene innenfor sakskategorien er krevende. Selv om saken er anmeldt lang tid etter det straffbare forhold er ikke det en indikasjon i seg selv som tilsier at saken ikke skal gis prioritet, eller at det er mulig å få oppklaring i saken. Politiets inngang i denne sakstypen varierer og dette stiller store krav til den innledende vurdering av saken både politifaglig og juridisk.

Sakene er ikke gjennomgått i sin helhet med tanke på påtalespørsmålet, men vi har sett på enkeltelementer som kan si noe om effektiviteten og kvaliteten i den etterforskningen som gjøres. Vurderingen vil nødvendigvis bli skjønnsmessig.

I nesten samtlige saker mener vi at fremdriften ikke er tilfredsstillende. De fleste sakene hadde god fremdrift i april og mai, men har i stor grad blitt liggende frem til inspeksjonstidspunktet som var i slutten av august. Dette kan nok skyldes ferieavvikling, men vi vil allikevel understreke at slike alvorlige saker skal prioriteres og en må sørge for gode ordninger for å slutføre etterforskningen i slike saker.

Det ble også vurdert om initialfasen av etterforskningen var tilfredsstillende. Dette gjaldt uavhengig av om anmeldelsen kom kort eller lang tid etter at den påklagede handlingen skal ha funnet sted. I 3 av sakene var initialfasen ikke tilfredsstillende. I en av sakene var det inngitt anmeldelse via bistandsadvokat for såkalt sovevoldtekt 2. mai 2015. Forholdet skal ha funnet sted 01.01.15. Det er i skrivende stund ikke gjennomført relevante etterforskningskritt. En annen sak gjaldt anført voldtekt i park i en av byene i Rogaland. Fornærmede var en mann

og aktuell gjerningsperson var en mann. Det var ikke innhentet eller sjekket ut videoovervåking fra det omkringliggende området eller innhentet teledata fra aktuelle basestasjoner. Enheten på stedet hadde foretatt sparsommelige undersøkelser og dokumentering av aktuelle vitner. Forholdet skjedde natt til en lørdag i restaurantområdet. Det skal tillegges at fornærmes fremtoning og opplysninger må ha forvansket arbeidet for politiet, men det er heller ikke uvanlig i slike saker. Det var heller ikke gjennomført tekniske undersøkelser.

Det ble også undersøkt om fornærmede og mistenkte eller siktede var konfrontert med øvrige bevis i saken i sine respektive avhør. I alle saker hvor dette var aktuelt var dette gjort, og er svært positivt, da dette tidligere har vært manglende i svært mange saker. Kvaliteten på avhørene fremsto som jevnt over gode uten at en har foretatt en nærmere kvalitetskontroll på dette.

I fem av sakene mener vi at det ikke var adekvat sikring av bevis. Dette er typisk at det ikke blir gjort de nødvendige tekniske undersøkelsene eller dokumenteringen i saken. Det knytter seg særlig til sikring av sosiale medier og telefoner som ofte er svært sentral informasjon i voldtektssaker hvor gjerningsmann og fornærmet har en relasjon. Selv om det er bekymringsfullt at hele 5 av 17 ikke hadde adekvat sikring av bevis, viser dette også at det har vært en forbedring sammenliknet med tidligere år, noe som er gledelig.

Et annet punkt ved gjennomgangen var om sakene var hensiktsmessig redigert. Dette har stor betydning for kontroll og gjennomgang av sakene. Vi fant kun én sak med mangelfull redigering som er svært gledelig. Ved tidligere inspeksjoner har dette vært et av hovedankepunktene fra statsadvokaten. Det synes som politidistriktet har skjerpet rutinene betraktelig hva gjelder redigering.

Det var kun 4 saker som hadde adekvat etterforskningsplan. I de øvrige sakene forelå det ikke etterforskningsplan. I et par av disse forelå det et fysisk dokument uten at innholdet kunne karakteriseres som en etterforskningsplan. To av sakene kunne falle inn under unntaket fra etterforskningsplan om at etterforskningen var opplagt.

5.3.2 Vurdering

Gjennomgangen av sakene etterlater et generelt inntrykk av det utføres svært mye godt politiarbeid i disse sakstypene, men at det fremdeles er stor variasjon i kvaliteten. Det er et håp at ny organisasjon vil medføre at voldtektssakene i enda større grad blir gjenstand for lik og enhetlig behandling uavhengig av gjerningssted.

Det knyttes noe bekymring til fremdriften i sakene og distriktets evne til å slutføre disse. Selv om tidspunktet for gjennomgangen knytter seg til ferieavvikling ble det også rapportert fra etterforskere og jurister fra hele distriktet at det var store utfordringer knyttet til fremdrift og slutføring av sakene på generelt grunnlag og slik sett mener vi at våre funn bekreftes gjennom andre kilder.

Det er rapportert at det er store utfordringer hva gjelder personell. Gjennomgående oppgis det at manglende fremdrift skyldes for få ressurser. Vi har ikke tilstrekkelig grunnlag for å trekke noen slutning hva gjelder ressursituasjonen, men kan vanskelig ignorere bekymringen som det gis uttrykk for idet denne bekymringen gjaldt alle driftsenheter som vi hadde samtale med.

En av hovedbekymringene var også at det fremdeles var stor utskifting av etterforskere. Dette ble også rapportert i inspeksjonen for 2015. Etterforskerne hadde også i det store og hele svært liten erfaring. På en av avdelingene var tilnærmet alle etterforskerne fra 2016 eller 2017 kullet fra politihøgskolen. Det knytter seg stor bekymring til om så unge og uerfarne etterforskere er i stand til å gjennomføre etterforskning med den kvalitet som kreves i slike saker. Vi kunne ikke direkte utlede dette fra sakene som var til inspeksjon, men så utgjorde også våre saker knapt 14 % av den saksmengden som er under behandling i politiet. På personseksjonen, som håndterer de alvorligste seksuelle overgrep på barn, herunder voldtekt av barn under 14 år, ble det rapportert at 10 av 23 etterforskere ble uteksaminert fra politihøgskolen 2016 og 2017. Selv om vi ikke har tall fra de andre avdelingene, rapporteres det samme også derfra. Dette er i seg selv svært bekymringsfullt. Juristene rapporterte også at de i stor grad må involvere seg i politifaglige spørsmål for at sakene skal få nødvendig kvalitet og fremdrift. Dette gjør at påtalekraften svekkes. Et annet spørsmål er om en jurist har de nødvendige forutsetningene for å ta stilling til politifaglige spørsmål. Det ble rapportert at de unge etterforskerne benyttet seg av juristene til å gjennomføre enkle etterforskningsskritt som innhenting av samtaledata o.l. Dette enten fordi politifaglig etterforskningsleder ikke var oppnevnt eller ansatt eller fordi denne var opptatt med andre gjøremål.

Vi mener at distriktet også har en del strukturelle og organisatoriske utfordringer som har direkte innvirkning på kvaliteten og effektiviteten på etterforskningen. Det er gledelig at de fleste enheter nå har knyttet til seg dedikerte jurister som har ansvaret voldtektssakene og som er skjermet fra saker av mer hverdagskriminell karakter. En større bekymring er at de samme juristene også i det store og hele har ansvar for tilrettelagt avhør og dermed har mindre tid og mulighet til å involvere seg i den pågående etterforskningen. Det ble fra enkelte etterforskningsavdelinger rapportert at juristene bort i mot var fraværende i innledningsfasen, og sjelden eller aldri involvert i utformingen av etterforskningsplaner, i den grad det ble gjort. Prioriteringer og vurderinger er viktig på alle stadier av etterforskningen, og ikke minst i initialfasen. At juristene ikke har kapasitet til å involvere seg i denne viktige delen av etterforskningen er bekymringsfullt.

I vår gjennomgang av sakene, og i samtaler med jurister og etterforskere, ble det opplyst at vold og sedelighetsavsnittet ved Stavanger politistasjon er organisert i en team-modell, hvor to etterforskningsledere har ansvaret for styring og oppfølging av etterforskerne. Modellen legger også opp til at etterforskerne jobber i team slik at fremdriften sikres ved eventuelt fravær fra etterforsker. Dette ble rapportert fra juristene som en vel fungerende modell og gav i større grad sikkerhet for kvalitet og fremdrift i sakene som var under etterforskning. Denne organisasjonsmodellen ble fremhevet i inspeksjonsrapporten fra 2016 hvor det hitsettes:

"Gjennomgang av denne type saker i Stavanger etter omorganisering av Volds- og sedelighetsavsnittet sommeren 2016, viser god organisering, fremdrift, formålsstyrt etterforskning og påtalemessig styring med tett samarbeid mellom etterforskere og jurister. Etter vår oppfatning vil politidistriktet kunne dra nytte av mer lik organisering av de avsnitt som arbeider med denne type saker ved den nærmere gjennomføring av sammenslåingen av de to politidistrikt i 2017."

Det ble opplyst at også Sandnes politistasjon hadde innført en team-modell ved etterforskning av voldtektssaker. Vår inntrykk var at team-modellen fra Stavanger politistasjon ikke var gjennomført fullt ut, da særlig siden det ikke var noen som hadde et eget ansvar for etterforskningsledelse. Karmøy lensmannskontor hadde også en team-modell som fremsto som velfungerende med de lokale tilpasningene som var nødvendige. Her var det også egne utpekte etterforskningsledere. På samme måte var det også egne etterforskningsledere i de Geografiske driftsenhetene i sørfylket. Alle lensmannskontorene hadde utfordringer, ved siden av uerfarne etterforskere, ved at etterforskerne måtte rotere, slik at ivaretagelse av fremdrift var svært krevende.

Vår vurdering er at organiseringen av etterforskning av voldtektssaker fremstår som sårbar på grunn av manglende kompetanse og erfaring hos etterforskere, og rapportert ressursknapphet både på etterforsker og juristsiden. En vil fremheve at både Stavanger politistasjon, Karmøy lensmannskontor og Geografiske driftsenheter i sørfylket har ansatt faste etterforskningsledere som i noen grad motvirker denne sårbarheten og sørger for at etterforskningen så tidlig som mulig kommer inn på riktig spor og at kvalitet og fremdriften blir ivaretatt. Dette er særlig viktig når store deler av etterforskningsressursen innehar manglende erfaring og kompetanse.

En annen bekymring er at etterforskningsplaner i liten eller ingen grad ble benyttet i voldtektssakene. Det ble rapportert at slike planer ble benyttet i alle saker av et visst omfang. Det er kjent for oss at slike planer blir benyttet i de større sakene. Imidlertid vil vi understreke at riksadvokatens direktiv gjelder alle voldtektssaker, noe som ikke etterleves i distriktet. Av de 17 sakene som ble gjennomgått var det 6 saker med lagret etterforskningsplan, men kun 4 planer som var tilfredsstillende utformet. Sammenholdt med manglende kompetanse og erfaring hos etterforskerne, rapportert ressursknapphet og at juristene i liten eller ingen grad var involvert i initialfasen av etterforskningen, er dette svært bekymringsfullt. I alle saker er det viktig at etterforskningen er strukturert og målstyrt også for å unngå at etterforskningen styrer mot en eventuell bekreftelsesfelle.

Vi vil understreke at etterforskningsplaner fremstår som et egnet og nyttig verktøy for å sikre kvalitet og effektivitet i alle ledd i etterforskningen. Når det avdekkes manglende fremdrift i nesten alle saker bekrefter det at det er behov for å sørge for at etterforskningsplaner innføres. Det skal også her bemerkes at det gjennomgående ikke er angitt når saken var forventet ferdig etterforsket. I samtale med etterforskerne ble det opplyst at de frister som setter for de enkelte etterforskingsskritt ble satt av etterforskerne selv. Det var ikke noen helhetlig tanke

bak disse fristene eller noen vurdering av om de var hensiktsmessige ut fra en totalvurdering i saken eller saksporteføljen som sådan. Juristene rapporterte at de ikke ønsket å sette sluttfrister idet en ikke ønsket å legge ytterligere press på en allerede presset situasjon for etterforskerne.

Vi har stor forståelse for denne betraktningen, men vil allikevel understreke at det er svært viktig at etterforskningen drives fremover slik at sakene kan få sin naturlige avslutning. Noen av sakene som ble gjennomgått hadde kun ett eller få etterforskingsskritt gjenstående før en kunne anse etterforskningen som ferdigstilt. I en hektisk og krevende arbeidshverdag er det derfor svært viktig at en setter en klar plan, ikke bare for gjøremål, men også for en naturlig tidshorisont på etterforskningen. Vår anbefaling er at distriktet sørger for gode rutiner slik at juristene involverer seg, og blir involvert, på et så tidlig stadium av etterforskning som mulig, at etterforskningsplaner utformes i samarbeid med juristene og at det settes klare tidsrammer for etterforskningen.

I voldtektssaker, som i alle saker, må det foretas prioriteringer. Det er derfor svært bekymringsfullt at det rapporteres både fra etterforskere og jurister at juristene ofte ikke er involvert i initialfasen og utformingen av etterforskningsplaner. Det skal her understrekes at det er stor variasjon i politidistriktet i forhold til dette. Vi vil her fremheve Stavanger politistasjon som har etablert gode rutiner i samhandling mellom jurister og etterforskere. Sandnes og Haugesund politistasjon var de to avdelingene som hadde størst mangler hva gjaldt denne samhandlingen. På Haugesund politistasjon ble det rapportert at det i enkelte tilfeller kunne ta uker før juristen ble orientert om etterforskningen av voldtektssaker. Det ble rapportert både fra jurister og etterforskere.

Det er lagt opp til 3 dagers opplæring i etterforskningsplan og Indicia-prosjekt for etterforskere og påtalejurister nå i høst, noe som forventes å bidra til høyere kvalitet på etterforskningsplanene og at det blir benyttet i etterforskningen.

Det ble opplyst at det ennå ikke var avklart hvordan etterforskningen av voldtektssaker skulle organiseres i den nye distriktsmodellen. Vår klare anbefaling er at distriktet sørger for en enhetlig organisering og praksis slik at alle saker blir likt ivaretatt både hva gjelder kvalitet og effektivitet.

Avslutningsvis vil vi understreke at det ikke ble avdekket store kvalitetsmessige mangler i de sakene som ble gjennomgått. Når det da rapporteres om utfordringer på kompetanse og kapasitet hos etterforskerne på dette saksfeltet, men dette ikke gjenfinnes i de gjennomgåtte sakene kan dette skyldes at vi kun gjennomgikk et begrenset saksantall. Men det viser også at det utføres mye bra politiarbeid i distriktet, til tross for utfordringene.

5.4 Brann saker

I innkallingen ble det bedt om at alle saker med siktelse (herunder bruk av tvangsmidler) som gjelder overtredelse av straffeloven § 352 annet ledd eller straffeloven § 355 anmeldt etter 1. januar 2017 ble sendt inn.

5.4.1 Gjennomgang av saker

Det forelå kun tre saker, som alle ble gjennomgått. Vurderingsgrunnlaget er således nokså smalt.

Sakene ble undersøkt opp mot følgende tema: Bevissikring i initialfasen, herunder bruk av krimteknisk undersøkelse, innhenting av videoovervåking, informasjon fra basestasjoner, innhenting av foto/video fra vitner, sporsikring på åstedet for øvrig, bruk av sakkyndige, fremdrift, bruk av etterforskningsplaner og påtalearbeid.

Det var høyst varierende kvalitet på etterforskningen av sakene. En av sakene ble raskt henlagt på bevisets stilling, selv om det nok burde vært gjort noen flere undersøkelser, kanskje særlig fordi mistenkte antakeligvis ikke var tilregnelig. Ved ytterligere ildspåsettelse fra vedkommendes side, som det absolutt er en mulighet for, så er ikke saken godt nok etterforsket til at den kan brukes som et viktig moment som taler for overføring tvungent psykisk helsevern. Dog kunne det stilles spørsmål om det hele var et utjenlig forsøk, men det er vanskelig å si uten at brannsakkyndig har vurdert saken.

I en av sakene, der flere biler var påtent, var det gjort et særdeles godt arbeid på stedet, alt fra krimteknisk undersøkelse, sikring av bilder, videoovervåking, rundspørring i nabolaget, gode avhør av vitner og god redigering av saken. Klar skadeverk-sak, slik den også var kodet som, samt korrekt siktelse. Det var for øvrig innledningsvis mistanke om at en av bilene var påtent som hevn mot aktør i rettsvesenet, og det var nok, med rette, lagt ekstra innsats i etterforskningen som følge av dette.

Det ble videre gjort stikkprøvekontroll av 50 av nærmere 200 saker som var registrert etter brann- og eksplosjonsvernloven og undersøkelsessaker brann, ukjent årsak. En så her særlig

på om koding av saken var riktig. En del av disse sakene er åpenbart feilkodet som undersøkelsessaker, når de burde vært kodet som ordinære straffesaker.

5.4.2 Vurdering

Gjennomgangen, om enn så spinkel, viser at det er behov for en mer enhetlig tilnærming til brannsakene. Erfaringsmessig er det også for få saker til at etterforskere og jurister opparbeider seg nok kompetanse og kjennskap til kravene som stilles til etterforskningen på området. Det har vært flere tilfeller av alvorlige brannsaker som har hatt særdeles lang liggetid i distriktet. To saker med tiltale etter strl § 148 er berammet nå i høst, der det straffbare forholdet skjedde i 2013 og 2015. Begge sakene har en uakseptabel lang liggetid.

Av kapasitetshensyn fikk vi ikke gjort en nærmere kvalitativ analyse av liste-sakene. Det hadde også vært ønskelig å snakke med krimteknikere som kunne hatt viktige innspill til eventuelle forbedringspunkter på området brannetterforskning i distriktet, idet det ikke er dedikerte etterforskere/jurister på dette feltet.

5.5 Påtaleavgjorte saker, men ikke rettskraftige (D-listen)

I årets inspeksjon valgte en å få oversendt en fullstendig liste over alle saker som var påtaleavgjort, men ikke rettskraftig, den såkalte D-listen. Vi fikk oversendt en oversikt i excel som var hentet ut fra PAL for STRASAK.

Listen besto av i alt 7807 saker hvor den eldste var fra 04.05.04 og den nyeste fra 18.08.17. I denne listen er det naturlig at det ligger en del saker i påvente av rettslig behandling. Flere saker kan trekke ut i tid i og med anker og forkynnelser av dommer. Det er kjent at noen saker tar flere år før saken anses som endelig avgjort i rettssystemet.

I distriktet er det store utfordringer i forhold til de stedlige tingrettene som alle har lang berammelsestid. At man får en økning i antall saker på D-listen er derfor i den sammenheng naturlig.

I og med omfanget av saker og manglende mulighet for teknisk å foreta utvelgelse av saker for gjennomgang valgte vi å foreta en stikkprøvekontroll. Det ble plukket ut 102 tilfeldige saker i hele spekteret av saker og alder. Sakene er både enkeltsaker og saker med en eller flere vedleggsaker uten at vi har funnet grunn til å differensiere på dette i rapporten.

5.5.1 Gjennomgang av saker

Av de utplukkede sakene var det 30 saker som var uten anmerkning. Typisk for disse sakene var at det lå i påvente å gjennomføre hovedforhandling eller tilståelsesdom. Det var hovedsakelig saker av nyere dato.

11 av sakene var stilt i bero, noe som også er en forventet type avgjørelse på listen. I denne kategorien var typisk saker hvor siktede eller tiltalte ikke var å finne, og mest sannsynlig befant seg i utlandet. Det skal bemerkes at flere av sakene var flere år gamle, og det var ikke notoritet i saken om at det var fortatt undersøkelser i forhold til om siktede eller tiltalte var

vendt tilbake til riket. I de fleste sakene var tiltalte en person uten tilknytning til riket, og det er lite naturlig å tenke seg at han ville ha vendt tilbake, men det var flere saker med tiltalte av norsk opprinnelse og med norsk personnummer. I flere av sakene var ikke tiltalte eller siktede etterlyst. Det fremgikk ikke opplysninger om at tiltalte var registrert som utvandret i folkeregisteret.

6 av sakene ble plassert i en kategori annen. Disse sakene var det svært uklart om hvorfor de fremdeles sto på listen når tilsynelatende alt var i orden. Dette kan skyldes tekniske feilføringer. Det gir uansett et inntrykk av at listene ikke aktivt følges opp av politiet selv. Dersom så var tilfellet ville en ha oppdaget eventuelle tekniske feilføringer og man vil ha sørget for å fjerne disse sakene fra listen.

Statsadvokatene har i 2 av sakene returnert saken for ytterligere etterforskning. Dette var saker som var sendt til statsadvokaten med påtaleavgjørelse. En sak var sendt med innstilling på tilståelsesdom. Saken ble returnert politiet 6. oktober 2016 for ytterligere etterforskning. Det fremgår ingen ytterligere aktivitet i denne saken.

13 av sakene er returnert fra retten idet det enten ikke foreligger vilkår for tilståelsesdom eller at sak med tiltalte er avlyst av forskjellige grunner. Noen av sakene var utsatt eller avlyst på grunn av at forsvarer ønsker personundersøkelse med tanke reaksjonsspørsmålet. I en av sakene var saken oversendt retten februar 2016, men returnert idet det var ønske om personundersøkelse fra forsvarer. I april 2016 foreligger det uttalelse fra kriminalomsorgen om at det ikke var mulig å gjennomføre personundersøkelse. Saken har etter dette blitt liggende. Flere av sakene som er returnert fra retten skyldes at man ikke vet hvor siktede eller tiltalte oppholder seg. Noen av disse sakene er personer med norsk personnummer og norske navn. Det er svært sparsommelige opplysninger om bakgrunnen for opplysningene om tiltaltes eller siktedes opphold i utlandet. I en av sakene ble saken returnert da det var opplyst fra mor til siktede at han for tiden oppholdt seg i Thailand på ubestemt tid. Det var ikke foretatt noen undersøkelser i tilknytning til dette.

I en annen av sakene er det flere tiltaler og tilleggstiltaler tilbake til 2011 og 2013. Saken er forsøkt berammet i 2011 og 2014. I 2016 utstedte politiet forelegg for ett nytt forhold til tross for at det foreligger tiltale for flere liknende forhold. Det blir også gjennomført telefonavhør av tiltalte i 2016 hvor han opplyser å ha flyttet fra Stavanger til Haugesund og oppgir sin bopel til politiet. Etter dette avhøret er det ikke foretatt noe videre etterforskning. Saken er heller ikke oversendt retten.

9 saker med tiltale var, etter vår oppfatning, oversendt retten for sent. En tiltale skal oversendes retten uten ugrunnet opphold. Sakene var oversendt fra 1 ½ måned til 9 måneder etter at tiltale var utferdiget. I en sak har statsadvokaten utferdiget tiltale 7. april 2016. Saken ble først oversendt retten 15. desember 2016, da først etter at det var kommet nye saker til som medførte en tilleggstiltale.

Det ble avdekket 11 saker hvor det er utstedt forelegg uten at dette er oversendt retten for hovedforhandling. I alle sakene er forelegget det siste dokumentet. Flere av sakene fremstår som foreldet uten at vi har realitetsbehandlet dette.

I 3 saker var det utferdiget tiltale uten at denne var oversendt retten for berømmelse av hovedforhandling. En tiltale var utferdiget av statsadvokaten 03.02.16 og returnert politiet for videre oversendelse til retten. Saken er per nå ikke oversendt retten for berømmelse.

Det ble avdekket 11 saker hvor det ved politiets utferdigelse av siktelse var avkrysset i systemet for 040 kodene 041 – siktelse (tilståelsesdom) eller 042 – tiltale, med den følge at saken registreres som påtaleavgjort. Siktelsene var utformet i forbindelse med bruk av tvangsmidler og var ikke ment som en realitetsavgjørelse av sakene. I en sak var det 10 vedleggsaker som alle var avgjort med kode 041 uten at saken var sendt retten. Det var utformet en begjæring om varetektsfengsling noen måneder etter og en beslutning om meldeplikt. Saken bar ikke preg av å være ferdig etterforsket. Saken ble avgjort 15. mars 2017. 6 av sakene ville i dag ha vært over 12 måneder gamle. I en annen sake var det utformet siktelse med 041 kode for så å bli returnert for ytterligere etterforskning.

Forkynnelse av dom manglet i 6 sakene. I de fleste sakene var dette utlendinger som ikke har noen tilknytning til riket og sannsynligvis har utvandret. Men det var også én sak hvor domfelte hadde norsk navn og personnummer. Dommen var fra 28. oktober 2016

5.5.2 Vurdering

Vi kan vanskelig trekke noen entydig konklusjon ut fra stikkprøvene, men mener at det som er avdekket angir noen tendenser. Antall påtaleavgjorte saker, men ikke rettskraftige har økt de siste årene. Noe av dette kan skyldes den økte berømmelsestiden for de stedlige tingrettene, men etter vår vurdering skyldes også deler av økningen manglende styring og kontroll av de påtaleavgjorte sakene. Det knyttes stor bekymring til at saken kan registreres som avgjort uten at de i realiteten er avgjort ved bruk av siktelse med 040 kode. Politiet bes innskjerpe rutinene vedrørende utferdigelse av siktelse.

Når det gjelder saker som er stilt i bero etter straffeprosessloven § 250, i all hovedsak fordi tiltalte befinner seg i utlandet, kan vi ikke se at distriktet har noe system for oppfølging eller kontroll på om personen har returnert til riket. Etter vår mening bør det innføres et system som sørger for notoritet over de undersøkelser som gjøres vedrørende tiltaltes oppholdssted både ved beslutningstidspunktet for bero og senere. Det bør gjøres oppfølgende kontroller ved jevne intervaller frem til saken anses foreldet. Det er opplyst fra distriktet at man skal etterlyse tiltalte i saker som stilles i bero, men det ble avdekket flere saker hvor dette ikke var tilfellet. I en sak var sågar etterlysningen avvirket etter ett år.

Når det gjelder saker som returneres fra retten kan det synes som om det ikke er tilstrekkelig oppmerksomhet mot adekvat reaksjon i straffesaksbehandlingen. Etterforsker og påtaleansvarlig bør ha en formening om det bør gjøres en personundersøkelse før oversendelse til retten, og ikke vente til det kommer en begjæring fra forsvarer. En bør også i større grad ha oppmerksomhet rettet mot tiltaltes tilknytning til riket i etterforskningen. Det

bør søkes avklart i etterforskningen om mistenkte eller siktede utgjør en risiko for å forlate riket før etterforskningen er ferdigstilt. I slike tilfeller bør en sørge for at etterforskningen hurtig ferdigstilles og at straffeprosessens hjemler benyttes for å sørge for at saken kan iretteføres.

I andre tilfeller må politiet sørge for bedre rutiner hva gjelder saker hvor hovedforhandling eller rettsmøtet av forskjellige grunner utsettes. Sakene må få prioritet og nødvendig oppmerksomhet slik at de kan få sin naturlige avslutning.

Politiet bes også om å innskjerpe rutinene for forkynnelse av dom. Hovedregelen er at straffedommer skal forkynnes ved såkalt fremmøteforkynning, men vi vet av erfaring at dette ikke alltid blir gjort fra domstolens side. I slike tilfeller må politiet ha nødvendige rutiner og kontroll og sørge for at dommene blir forkynt.

Vi hadde ikke mulighet for å gjennomføre en digital kontroll av sakene og har fått forståelse for at distriktet heller ikke har en slik mulighet. Med over 7800 saker på listen, hvor listen er i stadig endring og utvikling, fremstår derfor styring og kontroll som en svært krevende øvelse. Det er opplyst at PSV muligens gir en slik styring- og kontrollmulighet uten at vi har fått bekreftet dette.

5.6 Kapasitetshenleggelser

Som følge av funn ved fjorårets inspeksjon av saker som ble avgjort på grunn av manglende saksbehandlingskapasitet mot navngitte mistenkte, ble det besluttet å følge opp disse henleggelsene også ved årets inspeksjon. Det ble den gang avdekket bruk av koder som ikke gjenspeiler den reelle grunnen til at saken henlegges. Som eksempel var nevnt saker hvor det var utført etterforskingsskritt og hvor det hadde vært mer naturlig å bruke andre henleggelsesgrunner, for eksempel bevisets stilling. Det ble også påvist henleggelse av saker mot navngitte personer, eksempelvis saker som omhandler postforsendelser av narkotika.

5.6.1 Gjennomgang av saker

Inspeksjonen ble avgrenset til saker påtaleavgjort fra 1.1.2017 og 6 måneder fram i tid. Strasakliste inneholdende 58 saksnummer som ble henlagt av kapasitetsgrunner ble på forhånd oversendt fra politiet. Henleggelsene fordelte seg med 45 saker med navngitt mistenkt (kode 078) og 13 saker med kode 025 (uten navngitt mistenkt). Av disse ble det gjort et utvalg på 38 saker som ble gjennomgått ved at sakene ble lest i BL. Økonomisakene som utgjorde 16 av sakene som ble henlagt med kode 078 ble ikke gjennomgått utover å konstatere at kun en av sakene var påklaget og politiets henleggelse ble opprettholdt av statsadvokaten.

I riksadvokatens rundskriv nr. 3/2016 redegjøres det for når en kan henlegge saker med denne henleggelseskode. Utgangspunktet etter rundskrivet er at henleggelse av kapasitetsgrunner er begrenset til etterforskning av sak med ukjent gjerningsperson. Henleggelse av saker med kjent

gjerningsperson kan på dette grunnlag kun legges bort dersom nærmere angitte vilkår er oppfylt. Adgangen er meget snever, også for de mindre alvorlige sakene, med mindre det dreier seg om bagatellmessige forhold.

Gjennomgangen av de 38 henlagte sakene gav oss et grunnlag for å vurdere politiets henleggelsespraksis.

5.6.2 Vurdering

Vi registrerer at henleggelsene stort sett er i tråd med riksadvokatens retningslinjer for kapasitetshenleggelse. Typiske saker er enkeltstående bedragerier for småbeløp ved kjøp av varer på internett, postforsendelser til navngitte personer av mindre mengder farmasøytiske preparater, saker vedrørende befatning med mindre mengder narkotika, saker med sivilrettslig preg som nabotvister og mislighold i kontraktsforhold m.v.

De fleste henleggelsene fremstår som forsvarlige, og saksbehandlingen er gjennomgående god. Det er likevel enkelte unntak. En sak som gjaldt tyveri av et kontantbeløp fra bolig hvor mistenkte ble avhørt og erkjente straffeskyld skulle vært påtaleavgjort. En sak hvor det var utstedt forelegg for besittelse av narkotika ble henlagt uten videre begrunnelse. Det kreves svært sterke grunner for å henlegge en sak på grunn av manglende påtalekapasitet. I fem av sakene var det foretatt noe etterforskning, eksempelvis utrykning på melding fra fornærmede, ransaking og beslag, konfrontasjon av mistenkte på stedet, utferdigelse av egenrapport m.v. Sakene omhandlet narkotika, tyveri og krenkende atferd. I slike tilfeller synes andre henleggelseskoder mer riktig å bruke, for eksempel henleggelse på grunn av bevisets stilling. En sak registrert som krenkende atferd ved posting av meldinger på facebook hvor de faktiske forhold var erkjent av mistenkte i avhør skulle vært henlagt som manglende allmenne hensyn, jf. strpl. § 62 a eller kode 050 intet straffbart forhold. Et tyveri fra bolig hvor det ikke var navngitt mistenkt skulle vært henlagt på kode 014.

Det kan synes som at politijuristene i nord (tidligere HSPD) og sør (tidligere RPD) synes å ha ulik terskel for bruk av denne henleggelsesgrunnen. Det vises i denne forbindelse til at 29 av sakene stammer fra nordfylket, mens de resterende 3 sakene stammer fra sør.

Et tredje hovedfunn er at enkelte saker gis kode 025, til tross for at navngitte personer er anmeldt. Sakene som går igjen er postforsendelsene til navngitte adressater av små mengder farmasøytiske preparater, men det gjelder også et par tyverisaker. De anmeldte er ikke registrert som i BL, og avgjørelseskoden er på "saksnivå". Navngitte anmeldte bør som hovedregel få kunnskap om anmeldelsen, (beslaget) og henleggelsen.

Et fjerde hovedfunn er at samtlige henleggelse er foretatt av politijurist som kompetent påtalemyndighet. Det ligger i dette at ingen av sakene skulle vært behandlet av statsadvokat eller riksadvokat.

Et femte hovedfunn er at kun én henleggelse er påklaget. Politiet har i denne saken fulgt saksbehandlingsreglene for klagesaker. Etter at klage innkom, har politijuristen sendt saken til stedlig påtaleleder for vurdering. Påtaleleder har deretter vurdert henleggelsen opp mot politiets ressursituasjon, og oversendt den til statsadvokaten for klagebehandling. Klagen førte ikke frem hos statsadvokaten. Det er vanskelig å tolke det lave antall klager om det skyldes at anmeldere forstår at politiet må gjøre prioriteringer, eller om det skyldes en form for resignasjon, at man ikke har tro på at klage vil føre fram.

Vi har ikke undersøkt om det er blitt sendt ut underretning til anmelder ved henleggelse. Det legges til grunn uten videre undersøkelser at det i tråd med reglene sendes slik underretning i form av standardskriv med bl.a. informasjon om klageadgang og forklaring om hvorfor saken ikke kan behandles.

6 Oppsummering og samlet vurdering

Restansesituasjonen for politidistriktet er fremdeles bekymringsfull. Distriktet har over år hatt store utfordringer med å få sakene avgjort. Ut fra tallene som er rapportert synes det som politidistriktet må ta grep om den stigende saksbeholdningen, det gjelder både ikke påtaleavgjorte og påtaleavgjorte saker. Det registreres også at distriktet ikke når de bestemte frister for saksbehandlingstid vedrørende volds- og U18-saker. Det knyttes særlig bekymring til at det rapporteres at restansene er stigende etter ferien, og at restanseprosjektet, som ble gjennomført frem mot 1. mai 2017, ikke har hatt den tiltenkte effekt på utviklingen av restanser.

Politidistriktet er midt i omorganiseringen til ny organisasjon. Etter vår oppfatning er det av stor viktighet at den nye organisasjonen kommer på plass så snart som mulig, slik at man kan ta tak i de utfordringene som foreligger. Restanser vil igjen bli en del av neste års inspeksjon. I våre møter med ledelsen og ansatte ved distriktet har vi registrert at det knytter seg store forventninger til opprettelsen av Felles straffesaksinntak (FSI) hva gjelder saksbehandlingstid og mulighet for å ta grep om saksbeholdningen. FSI vil bli en del av neste års inspeksjon.

Gjennomgang av saker med tilrettelagte avhør viser at denne type saker prioriteres i aller høyeste grad. I sakene vi har gjennomgått er det god kvalitet på etterforskningen og den påtalemessige behandlingen. Ressursene som brukes strekkes tilsynelatende til det ytterste for å få dette til. Det er likevel slik at de lovpålagte fristene bare overholdes i om lag 40 % av sakene.

Det sterke fokuset på fristene for tilrettelagte avhør ventes å ha negative konsekvenser for ferdigstillelsen av den enkelte sak, selv om sakene vi gikk igjennom hadde en tilfredsstillende fremdrift. Det er også en reell bekymring at andre alvorlige saker prioriteres bort for å nå fristene på tilrettelagte avhør.

Hovedinntrykket er at det gjøres mye godt politiarbeid på stedet, og at det er fokus på innledende etterforskning og sikring av tidsnære bevis ved avhør med lydopptak og sporsikring. Etterforskningen synes å ha hatt en positiv effekt på sakene. Det gis et bedre grunnlag for videre etterforskning, og bereder grunnen for raskere saksavgjørelser.

Inntrykket underbygges av statsadvokatenes erfaringer fra behandling av enkeltsaker vedrørende alvorligere saker, som for eksempel voldtektssaker. Det vil fortsatt være en viktig oppgave i tiden framover å fokusere på kvaliteten på arbeidet som utføres på stedet.

Gjennomgangen av voldtektssakene viser at det utføres mye godt politiarbeid, men fremdeles er det behov for forbedring. Kvaliteten på etterforskningen er varierende. Det knytter seg særlig bekymring til at fremdriften i sakene jevnt over ikke er tilfredsstillende. Bruken av etterforskningsplaner er svært mangelfull og politidistriktet må innskjerpe rutinene for bruk av disse. Det knyttes også bekymringer til den rapporterte ressursituasjonen, og da særlig til "turnover" og manglende erfaring og kompetanse hos etterforskerne.

Det forutsettes at politidistriktet sørger for at slike prioriterte saker ivaretas på en betryggende måte, og at de som blir satt til å etterforske sakene innehar den nødvendige kompetanse og erfaring. Distriktet må også sørge for at de påtaleansvarlige lar seg involvere, og blir involvert, i alle stadier av etterforskningen, og at etterforskningsplaner utarbeides i samarbeid med etterforskere og jurister. Vold- eller sedelighetssaker vil bli en del av neste års inspeksjon.

Når det gjelder brannsaker var det høyst varierende kvalitet på etterforskningen av sakene vi gikk gjennom. Dette, sammenholdt med vår erfaring ellers med denne type saker, viser at det er behov for en mer enhetlig tilnærming til brannsakene. Tilsynelatende er det for få saker av denne type til at etterforskere og jurister opparbeider seg nok kompetanse og kjennskap til kravene som stilles til etterforskningen på området. Saksfeltet vil bli fulgt opp ved en senere anledning.

Hovedinntrykket etter vår gjennomgang av de henlagte sakene er at politiet følger direktiver for henleggelse av saker på grunn av manglende kapasitet. Med noen unntak fremstår henleggelsene som forsvarlige. Noen saker skulle vært henlagt med annen saksavgjørelseskode. Noen saker som inneholder navn på mistenkte registreres og avgjøres på saksnivå. Det er få saker som påklages. Hovedinntrykket samsvarer med statsadvokatenes erfaringer som klageinstans.

På grunn av kapasitet ble det ikke gjennomført en nærmere inspeksjon av menneskehandelsaker som angitt i innkallingen. Dette vil bli vurdert ved neste års inspeksjon.

Rogaland statsadvokatembeter, 06.09.2017

Oddbjørn Søreide
Statsadvokat

Henriette Kvinnsland
Statsadvokat

Folke Åmlid
Statsadvokat

Gjenpart:

Riksadvokaten
Politidirektoratet v/ politifagavdelingen
Politimesteren i Sør-Vest